

**HAAPSALU LINNA
JÄÄTMEKAVA
2009-2013**

Haapsalu 2009

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. HAAPSALU LINNA ÜLDISELOOMUSTUS.....	5
1.1 Geograafiline asend.....	5
1.2 Rahavastik ja elamumajandus	6
1.3 Ettevõtlus ja tööhõive.....	7
1.4 Sotsiaalsfäär ja tervishoid.....	8
1.5 Haridus	8
1.6 Infrastruktuur.....	9
1.7 Looduskeskkond.....	9
2. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENGUSUUNAD RIIKLIKUL TASANDIL.....	10
2.1 Eesti keskkonnastrateegia ja keskkonnategevuskava.....	10
2.2 Riigi jäätmekava.....	11
3. JÄÄTMEHOOLDUST REGULEERIVAD ÕIGUSAKTID.....	13
3.1 Euroopa Liidu direktiivid	12
3.2 Eesti õigusaktid	13
3.3 Õigusaktidest tulenevad kohaliku omavalitsuse õigused ja kohustused	13
3.4 Kohaliku omavalitsuse õigusaktid	16
4. HAAPSALU LINNA JÄÄTMEKÄITLUSE ÜLEVAADE	18
4.1 Olmejäätmed	18
4.2 Pakend ja pakendijäätmed	21
4.3 Biolagunevad jäätmed	25
4.4 Ehitus- ja lammutuspraht	27
4.5 Ohtlikud jäätmed	28
4.5.1 Ohtlike jäätmete teke ja kogumine ettevõtluses.....	30
4.5.2 Ohtlike jäätmete teke ja kogumine elanikkonnalt	30
4.6 Probleemtooted.....	30
4.7 Tervishoiul tekkivad jäätmed	31
4.8 Haapsalu linnas tegutsevad jäätmekäitlejad	32
4.9 Jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine.....	32
4.10 Jäätmekäitluseks vajalik loodusvara	33
5. JÄÄTMEKÄITLUSE MÕJU KESKKONNA SEISUNDILE	33
6. JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID.....	37
6.1 Eesmärkide püstitamise alused.....	34
6.2 Õigusaktidest tulenevad nõuded.....	34
6.2.1 Jäätmete tekke vältimine ja vähendamine	34
6.2.2 Jäätmete taaskasutamine.....	35
6.2.3 Pakendi ja pakendijäätmete vältimine, kogumine ja taaskasutamine	35
6.2.4 Korraldatud jäätmevedu	36
6.2.5 Jäätmete töötlemine.....	36
6.2.6 Olmejäätmete sortimine	37
6.2.7 Probleemtoodete käitlemine	37
6.2.8 Tervishoiul tekkivate jäätmete käitlemine	39
6.2.9 Jäätmete kõrvaldamine	40
6.2.10 Ladestamine prügilas	40

6.3	Jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine, taaskasutamine	41
6.3.1	<i>Olmejätmed</i>	41
6.3.2	<i>Pakend ja pakendijätmed</i>	42
6.3.3	<i>Biolagunevad jätmed</i>	42
6.3.4	<i>Ehitus- ja lammutuspraht</i>	43
6.3.5	<i>Metallijätmed</i>	44
6.3.6	<i>Ohtlikud jätmed</i>	44
6.3.7	<i>Probleemtooted</i>	45
6.3.8	<i>Tervishoiul tekkivad jätmed</i>	45
6.4	Jäätmete käitlemine ja keskkonnaohutu kõrvaldamine	45
6.5	Korraldatud jäätmevedu	46
7.	JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMISE KORRALDAMINE JA RAHASTAMINE	51
7.1	Jäätmehoolduse arendamise kavandamine	47
7.3.	Koostöö teiste omavalitsustega	48
7.4.	Halduskorralduslikud meetmed jäätmekava rakendamiseks.....	49
7.5	Jäätmehoolduse rahastamine	49
7.6	Tegevuskava	50
	KOKKUVÕTE	54

SISSEJUHATUS

Haapsalu linna jäätmekava eesmärgiks on määratleda Haapsalu linna jäätmehoolduse arengusuunad aastateks 2009 - 2013, tagades keskkonnaohutu, majanduslikult põhjendatud ja seadusandlust järgiva jäätmekäitluse - vähendades jäätmete teket ja ohtlikust, arendades jäätmete liigiti kogumist ja taaskasutamist ning tõstes elanikkonna keskkonnateadlikkust.

Käesolev jäätmekava on riiklikust jäätmekavast juhindudes koostatud kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa, mis käsitleb linna jäätmehoolduse arendamist.

Vastavalt jäätmeseaduse § 39 lg-le 3 ja § 42 lg-le 2 peab kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava sisaldama järgmist:

- 1) jäätmehoolduse olemasoleva olukorra, peamiste taaskasutatavate ja kõrvaldatavate jäätmeliikide ning jäätmete päritolu kirjeldust ja nende koguseid;
- 2) jäätmekäitluseks vajaliku loodusvara, nagu vee, turba, savi, pinnase kasutamise mahu hinnangut;
- 3) jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale;
- 4) kavandatavaid eesmärke, nagu jäätmetekke vältimine, jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine, jäätmete taaskasutamine, jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine, jäätmeveo optimeerimine;
- 5) eesmärkide realiseerimise vahendeid ja meetmeid, nagu jäätmekäitlustoimingu valik, jäätmekäitluskohtade võrgustik, meetmed ohtlike ja muude peamiste jäätmeliikide käitlemiseks, vajalikud halduskorralduslikud meetmed jäätmekava elluviimiseks, keskkonnakaitse- ja tervisekaitsemeetmed ning nende tagamise tehnoloogilised vahendid, meetmete rakendamise eeldatav maksumus.
- 6) kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatava jäätmeveo arendamist tema haldusterritooriumil, sealhulgas korraldatud jäätmeveo piirkonna või piirkondade määramist;
- 7) jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamist koos tähtaegadega konkreetsete jäätmeliikide kaupa;
- 8) jäätmehoolduse rahastamist.

Jäätmekava haarab neid jäätmeliike, mis on jäätmeseaduse reguleerimisalas. Jäätmekava üheks osaks on pakendiseadusega reguleeritavad pakendijäätmed ja nende käitlemine.

Territoriaalselt haarab jäätmekava kogu Haapsalu linna haldusterritooriumi.

1. HAAPSALU LINNA ÜLDISELOOMUSTUS

1.1 Geograafiline asend

Haapsalu on üks Eesti üheksast kesakajal asutatud linnast. Haapsalu sai linnaõigused 1279. a. Linn asub Loode-Eesti rannikule tüüpilisel kagu-loodesuunalisel oosil, mis ligi kahe ja poole km pikkuselt sirutub samanimelisse lahte. Vanalinn on kujunenud ümber 13. sajandist pärit piiskopilinnuse.

Haapsalu kaju on läbi sajandite oluliselt muutunud – suurenenud, kuna sinne maapind kerkib umbes 2 mm aastas. Linna rannajoone kujunemisele on oluliselt kaasa aidanud ka linna elanikud, täites madalaid rannaalasi ja rajades kaldakindlustusi.

Pealinn Tallinn asub Haapsalust 101 km kaugusel.

Haapsalu linn piirneb mere poolt Haapsalu lahe veevaladega, loodesse jääb Eeslaht ja põhja-kirde suunas Tagalaht. Maismaal ümbritseb linna Ridala vald, mille osad Paralepa alevik lääne-edela suunas ja Uuemõisa alevik ida suunas on linnaga praktiliselt kokku kasvanud. Haapsalu lahe vastaskaldal asub Noarootsi vald.

Joonis 1 Haapsalu linna asukoht

Haapsalu on Lääne maakonna keskus. Linna ümbritseb Ridala vald. Linna territooriumi suurus koos saartega on 10,9 km²

Sellest:

hoonestatud ala 3,8 km²

Paralepa mets 1,8 km²
 Väike viik 0,16 km²
 Linna maismaapiiri pikkus 13,5 km
 Rannajoone pikkus 18,8 km
 Linna haldusterritooriumil asub 12 väikesaart (laiud, rahud)
 Linna ulatus kagust loodesse 7,1 km
 edelast kirdesse 4,6 km

1.2 Rahvastik ja elamumajandus

Rahvaarv Haapsalu linnas on viimastel aastatel languses (vt Tabel 1).

Tabel 1 Haapsalu linna rahvaarv ja asustustihedus aastatel 2007-2009 (seisuga 01 .jaanuar; allikas: Rahvastikuregistri andmebaas)

Aasta	Rahvaarv	Asustustihedus, elanikku km ² kohta
2007	11834	1 108.7
2008	11780	1 105.0
2009	11615	1 065.6

Ekspertide hinnangute kohaselt tõuseb Lääne maakonna (sh Haapsalu) elanike arv suvel ca 10%, seega võib suveperioodil olla Haapsalu linna elanike arv ca 12 800.

Tabel 2 Haapsalu linna elanikkonna vanuseline ja sooline jaotuvus

Vanuserühm	Mehed	Naised
Vanuserühmad kokku	5219	6561
0-4	251	206
5-9	258	245
10-14	304	316
15-19	436	373
20-24	441	480
Vanuserühm	Mehed	Naised
25-29	386	368
30-34	364	376
35-39	387	383
40-44	344	437
45-49	349	485
50-54	357	475
55-59	357	458
60-64	270	392
65-69	227	413
70-74	191	412
75-79	162	319
80-84	104	267
85 ja vanemad	31	156

Haapsalus on 1442 ühepereelamut ja 240 korterelamut (neis kokku 4543 korterit). Täpsemad andmed on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 3 Haapsalu linna ühepere- ja korterelamute jagunemine (seisuga 01.11.2008)

Korterite arv elamus	Elamud kokku
Ühepereelamud	1442
2 korteriga elamud	23
3 korteriga elamud	13
4 korteriga elamud	21
5 korteriga elamud	21
6 korteriga elamud	20
7 korteriga elamud	9
8-korteriga elamud	26
9-korteriga elamud	7
10-korteriga elamud	1
11-korteriga elamud	1
12-korteriga elamud	9
16-korteriga elamud	2
17-korteriga elamud	1
18-korteriga elamud	12
19-korteriga elamud	1
21-korteriga elamud	3
24-korteriga elamud	16
26-korteriga elamud	2
30-korteriga elamud	7
32-korteriga elamud	3
35-korteriga elamud	1
39-korteriga elamud	1
45-korteriga elamud	4
47-korteriga elamud	1
48-korteriga elamud	8
50-korteriga elamud	2
54-korteriga elamud	1
55-korteriga elamud	2
60-korteriga elamud	7
64-korteriga elamud	1
68-korteriga elamud	1
72-korteriga elamud	2
75-korteriga elamud	1
77-korteriga elamud	1
85-korteriga elamud	2
90-korteriga elamud	7

1.3 Ettevõtlus ja tööhõive

Läänemaalt lahkumise peamiseks põhjuseks on töökohtade nappus või vähest rahuldust pakkuvad töökohad. Samas on märgata positiivseid muutusi. Statistikaameti andmetel oli 2007 ja 2008. aastal Lääne maakonna tööpuuduse tase (kõikudes 5,8 kuni 6,4 %)

Tabel 4 Haapsalu töötute arvud 2007-2008. aastal kuude lõikes (allikas: Tööturuamet)

Kuu	Töötute arv		
	2007	2008	2009
Jaanuar	133	138	351
Veebruar	138	135	437
Märts	132	138	536
Aprill	137	138	
Mai	132	133	
Juuni	136	142	
Juuli	143	155	
August	130	157	
September	123	169	
Oktoober	112	171	
November	121	212	
Detsember	116	266	

Majandusharudest kasvavad (tervise)turism, teenindussektor ja elektroonikatööstus. Positiivsest küljest iseloomustab arenguid investeeringute mahu suurenemine, samas välisinvesteeringute osakaal on tagasihoidlik. Oluline linnaruumi areng on toimunud kesklinnas.

Probleemideks on hooajalisus, suletus, kvalifitseeritud tööjõu ja noorte väljaränne, välismaiste investeeringute vähesus.

Haapsalu ja kogu Läänemaa edasiseks arengueelduseks on avatusele suunatud logistiliste lahenduste realiseerumine.

Haapsalu linna üheks olulisemaks eesmärgiks on parandada ettevõtluskeskkonda, et tagada maksujõulise elanikkonna püsijäämine. Ettevõtluse arendamisel on oluline osa investeerimiskliima kujundamisel.

1.4 Sotsiaalsfäär ja tervishoid

Haapsalu linn on Läänemaa tervishoiuteenuste osutamise keskus. Tervishoiuteenuseid osutab linnas maakonda teenindav aktiivravihaiгла SA Läänemaa Haiгла ja vabariikliku tähtsusega taastusravi haiгла SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus. Haapsalus on kaks sanatooriumi -tervisekeskust: Sanatoorium Laine ja tervisekeskus FRA MARE. Haapsalus on hästi arenenud apteegivõrk ja pikka aega toimiv ja väljaarendatud perearstiteenus.

Haapsalu linn on 2002 aastast Eesti Tervislike Linnade võrgustiku liige (asutajaliige). Haapsalu linn teadvustab end tervisliku linnana ja linnakodanike tervise edendamist on peetud silmas ka käesoleva jäätmekava koostamisel.

Haapsalu Sotsiaalimaja (Kastani 7) töötab eakate ja puuetega inimeste päevakeskusena, samuti pakutakse seal linna elanikkonnale hoolekandeteenuseid, töötab supiköök, osutatakse inva-transporti. Haapsalu Sotsiaalimaja osutab linna elanikele ka turvakodu teenust. Sotsiaalimaja turvakodus on 25 kohta.

Linnavalitsus ostab MTÜ Haapsalu Töötajate Ühingu täiskasvanute varjupaiga teenust (Tulbi põik 5) 10-le Haapsalu linna sissetulekuta ja elukohata isikule. 2008. aasta jooksul kasutasid varjupaigateenust 33 linna elanikku.

Hooldus- ja rehabilitatsiooniteenust lastele osutab Haapsalu Lastekodu (Kastani 9) – kohti 48.

MTÜ Läänemaa Psühholoogiline Rehabilitatsiooni Keskus (Raudtee 10) tegutseb psüühikahäirega isikute päevakeskusena. Päevakeskuse kliente on kokku 30.

1.5 Haridus

Haapsalus on olemas mitmekesine haridusasutuste võrk. Hallatavaid haridusasutusi kokku on 14, millest üldhariduskoole on 5 kokku 1596 õpilasega, lastaedu 5 kokku 557 lapsega, 3 huvikooli kokku 568 õpilasega ning spordikool, kus treenivad 8 erineval spordialal kokku 302 last..

Üldhariduskoolidena on üks täiskasvanute gümnaasium, Haapsalu Gümnaasiumi juures tegutsevad erivajadustega laste õpetamiseks toimetulekuklassid 25 õpilasega. Venekeelse põhikoolina töötab Haapsalu Nikolai Kool, kes on endise Haapsalu Üldgümnaasiumi mantlipärija. Linna territooriumil asuvad veel üks riigikool, Haapsalu Sanatoorne Internaatkool, ja Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledž.

Koolitusloa alusel tegutseb Haapsalus 4 munitsipaalomandis olevat huvikooli: Haapsalu Muusikakool, Haapsalu Kunstikool ja Läänemaa Spordikool. Noorsootööd koordineerivaks asutuseks on Haapsalu Noorte Huvikeskus.

1.6 Infrastruktuur

Haapsalu Autobussijaama kaudu toimub ühendus Läänemaa valdade ja teiste maakondadega ning *cargo*-teenus Eesti piires. Linnasisese ühistranspordina on kasutuses kolmel marsruudil sõitvad bussid.

Haapsalu linnaliikluse eripäraks on Hiiumaa ja Vormsi transiitliikluse kulgemine läbi kesklinna.

Haapsalu tänavate kogupikkus on 54 km, millest 52 km moodustavad asfaltkattega ja mustkattega, 2 km kruuskattega ning 0,5 km munakivikattega tänavad.

Haapsalu linna varustab puhta veega (veevõrgu pikkus 46,4 km, ühisveevärgiga varustatus 96,3 % elanikkonnast) ning heitvett kanaliseerib ning puhastab (kanalisatsiooni võrgu pikkus 50,2 km; ühiskanalisatsiooniga varustatus 89,2 % elanikkonnast) linna osalusega AS Haapsalu Veevärk. Ettevõtte omab ja arendab ka linna vee- ja kanalisatsioonivõrke.

AS Eraküte toodab ja edastab kaugküttesoojust Haapsalu linnas (Niine tn 34). Ettevõttel on Haapsalu linnas katlamaja võimsusega 37 MW. Kütusena kasutatakse puiduhaket, puukoort ja saepuru ning rasket kütteõli. Soojatorustiku pikkus on 16,5 km ja katlamaja teenust kasutab 50-55 % elanikkonnast.

Elektriülekande, jaotamise ja müügiga tegeleb Haapsalu linnas Fortum Elekter AS.

1.7 Looduskeskkond

Haapsalu ümbruse looduslik keskkond on vaheldusrikas. Mereline kliima - pikk soe sügis, pehme talv, hiline jahe kevad, tugevad tuuled ja merevee suhteliselt kõrgem temperatuur avaldavad mõju taimkattele.

Haapsalu suurimaks iluks ja ajalooliseks märgiks on Lossipark koos Krahviaiaga.

Kaitstavad loodusobjektid Haapsalu linnas:

Kaitsealad

- Haapsalu lossipark ja Krahviaed, 1959
- Paralepa ja Pullapää mets

Hoiualad

- Väinamere hoiuala (ümbriseb linna)

Kaitsealused liigid

Kaitsealustest liikidest esineb Haapsalu linnas seitse II kategooria linnuliiki:

- Tiigilendlane;
- Suurvidevlane
- Põhja-nahkhiir;
- Pargi-nahkhiir;
- Veelendlane;
- Suurkõrv;
- Kanakull

Samuti on Haapsalu linna territooriumil inventariseeritud 6 vääriselupaika.

2. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENGUSUUNAD RIIKLIKUL TASANDIL

2.1 Eesti keskkonnastrateegia ja keskkonnategevuskava

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030¹ on riigi keskkonnalase tegevuse kavandamise ja rahvusvahelise koostöö arendamise aluseks. Selle strateegia eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Jäätmete osas on Eestil järgmised suundumused:

- Üha enam keskkonnasõbralikke ning lihtsalt taaskasutatavaid materjale. Suureneb olmejäätmete maht, kuid kuna samal ajal tegeldakse rohkem ka jäätmete sorteerimise ja taaskasutamisega, on prügilatesse ladestatavate jäätmete kogus stabiliseerumas ning pigem hakkab see järk-järgult vähenema.
- Efektivsemate põlevkivi põletustehnoloogiate ja alternatiivsete energiatootmise viiside rakendamine toob kaasa põlevkivijäätmete tekke vähenemise.
- Inimeste keskkonnateadlikkuse suurenemine aitab kaasa jäätmete sorteerimise tõhusamale rakendamisele, mis vähendab ka jäätmete ohtlikkust.

¹ Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030:

http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=328494/KS_lopil_riigikokku_1.pdf

- Väheneb ehitus- ja lammutusjäätmete ladestamine prügilasse, kuna majanduslikku kokkuhoidu silmas pidades on püsijäätmetele leitud muid rakendusi.
- Toodetes kasutatakse üha enam keskkonnasõbralikke ning lihtsasti taaskasutatavaid materjale.
- Põhimõtteid „tootja vastutab“ ning „saastaja maksab“ rakendatakse üha laiemalt.
- Prügilate keskkonnamõju väheneb, kuna vanad prügilad, mis ei vasta keskkonnakaitse nõuetele, suletakse ning uute ehitamisel kasutatakse keskkonnahoidlikke tehnoloogiaid.

Jäätmete osas on strateegias püstitatud järgmine eesmärk:

Aastal 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust.

Et jäätmete ladestamist vähendada, on esmaselt oluline vähendada märkimisväärselt jäätmeteket, kasutades sealjuures tõhusamalt loodusvarasid ja muid ressursse. Selleks on oluline katkestada seosed ühelt poolt jäätmetekke ja loodusvarade kasutamise ning teiselt poolt majanduskasvu vahel, st majanduskasv ei tohi põhjustada loodusvarade kasutamise ja jäätmekoguste ning negatiivse keskkonnamõju suurenemist. Teiseks on oluline suurendada jäätmete sortimist, taaskasutamist, sh ringlussevõttu, et vähendada kõrvaldatavate jäätmete kogust miinimumini. Oluline on ka vähendada jäätmete ohtlikkust ning ohtlike ainete sisaldust jäätmetes, see ühtlasi väldib jäätmete käitlemisel õhku, vette ja pinnasesse sattuvate heitkoguste suurenemist.

Keskkonnastrateegia elluviimiseks on koostatud detailsem rakendusplaan ehk *keskkonnategevuskava*² seitsmeks aastaks (2007-2013) lähtuvalt EL programmeerimisperiodist 2007-2013.

Keskkonnategevuskava kohaselt on riiklikult prioriteetsed tegevused jäätmete osas järgmised:

- jäätmekäitluse korraldamise pikaajaline kavandamine;
- seire- ja järelevalvesüsteemi arendamine kontrolli tõhustamiseks jäätmevoogude ja jäätmehoolduse üle;
- soodustuste, toetuste ja regulatsioonide süsteemi arendamine ja rakendamine jäätmetekke vähendamiseks ning jäätmete käitlemise arendamiseks;
- ühiskonna keskkonnateadlikkuse tõstmiseks jäätmehooldust puudutavate kampaaniate ning teavitustöö läbiviimine nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil.

2.2 Riigi jäätmekava

Riigi jäätmekava 2008 – 2013³ on Eesti riikliku jäätmekäitlust korraldav ja suunav strateegiline dokument. Riigi jäätmekava koostati 2007. aastal ja koostamise eesmärk oli jäätmehoolduse korrastamine, järgides seejuures säästva tootmise ja tarbimise põhimõtteid.

(„Riigi jäätmekava 2008-2013“ on heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 29. mai 2008.a. korraldusega nr 234; RTL, 05.06.2008, 45, 627.)

Riigi jäätmekava on alus kohalike omavalitsuste jäätmekavade koostamiseks.

Riigi jäätmekava 2008-2013 põhieesmärk on jäätmete ladestamise vähendamine, jäätmete taaskasutamise suurendamine ning tekkivate jäätmete ohtlikkuse vähendamine, et negatiivne mõju keskkonnale oleks minimaalne.

² Eesti Keskkonnategevuskava aastateks 2007-2013:

http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=380093/Keskkonnategevuskava+2007-2013_20022007_rtf_1.pdf

³ Riigi jäätmekava 2008-2013:

<http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1075103/RIIGI+J%C4%TMEKAVA+2008-2013.pdf>

Põhieesmärgi saavutamine on seotud jäätmehierarhia rakendamisega: jäätmeteket tuleks vältida, ja kui see osutub võimatuks, tuleb jäätmeid nii palju kui võimalik taaskasutada, s.h korduvkasutada, ringlusse võtta ning viia prügilasse minimaalsel hulgal.

Riigi jäätmekavas rõhutatakse, et oluline on seose katkestamine ressursikasutuse, tavajäätmete ja ohtlike jäätmete tekke ning majanduskasvu vahel. See põhimõte on välja toodud nii Euroopa Liidu kuuendas keskkonnaalases tegevusprogrammis (2002) kui ka Eesti keskkonnastrateegias aastani 2030.

3. JÄÄTMEHOOLDUST REGULEERIVAD ÕIGUSAKTID

3.1 Euroopa Liidu direktiivid

Euroopa Liidu keskkonnapoliitika koosneb mitmesajast seadusandlikust aktist, jäätmehoolduse seisukohalt on olulisemad järgmised direktiivid:

- Nõukogu direktiiv 75/442/EEÜ 15. juulist 1975 *jäätmete kohta* (EÜT L 194, 25.7.1975), täiendatud direktiiviga 91/156/EMÜ 18. märtsist 1991 (EÜT L 078, 26.03.1991);
- Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ 12. detsembrist 1991 *ohtlike jäätmete kohta* (EÜT L 377 31.12.1991), täiendatud direktiiviga 94/31/EÜ 27. juunist 1994 (EÜT L 168, 2.7.1994).

Nimetatud baasdirektiividel põhinevad mitmed spetsiifilised direktiivid, millistest tähtsamad on järgmised:

- Nõukogu direktiiv 75/439/EMÜ 16. juunist 1975 *jääkõlde kõrvaldamise kohta* (EÜT L 194, 25.07.1975), täiendatud direktiiviga 87/101/EEÜ 22. detsembrist 1986 (EÜT L 042, 12.02.1987);
- Nõukogu direktiiv 91/157/EMÜ 18. märtsist 1991 *teatud ohtlike aineid sisaldavate patareide ja akumulaatorite kohta* (EÜT L 078, 26.03.1991);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 94/62/EÜ 20. detsembrist 1994 *pakendi ja pakendijäätmete kohta* (EÜT L 365, 31.12.1994);
- Nõukogu direktiiv 96/59/EÜ 16. septembrist 1996 *polüklooritud bifeniüülide ja polüklooritud terfeniüülide (PCB/PCT) kohta* (EÜT L 243, 24.09.1996);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/53/EÜ 18. septembrist 2000 *romusoidukite kohta* (EÜT L 269, 21.10.2000);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2002/95/EÜ 27. jaanuarist 2003 *piirangute kohta teatud ohtlike ainete kasutamise osas elektri- ja elektroonikaseadmetes* (EÜT L 037, 13.02.2003);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2002/96/EÜ 27. jaanuarist 2003 *elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta* (EÜT L 037, 13.02.2003).

Jäätmekäitluse protsessil valitsevate tehniliste tingimuste kohta, mis peavad tagama jäätmekäitlusprotsessi ohutuse, on välja töötatud järgmised olulisemad direktiivid:

- Nõukogu direktiiv 86/278/EMÜ 12. juunist 1986 *keskkonna ja eriti pinnase kaitse kohta reoveesete kasutamisel põllumajanduses* (EÜT L 181 04.07.1986);
- Nõukogu direktiiv 1999/31/EÜ 26. aprillist 1999 *prügilate kohta* (EÜT L 182, 16.07.1999). Antud direktiivis on prügilate kohta antud olmejäätmete osas järgmised tingimused:
  - 2009. a. – ladestatavate biolagunevate jäätmete kogus (kaaluliselt) moodustaks 50% 1995. a. tasemest;

- 2016. a. – ladestatavate biolagunevate jäätmete kogus (kaaluliselt) moodustaks 35 % 1995. a. tasemest.
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/59/EÜ 27. novembrist 2000 *laevaheitmete ja lastijäätmete vastuvõtmise seadmete kohta sadamates* (EÜT L 332, 28.12.2000);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/76/EÜ 4. detsembrist 2000 *jäätmete põletamise kohta* (EÜT L 332, 28.12.2000).

Oluline jäätmekäitlust reguleeriv raamdirektiiv on “*Reostuse kompleksse vältimise ja kontrolli direktiiv*” (96/61/EÜ), mis näeb ette saasteainete emiteerimise integreeritud komplekslubade väljaandmist.

3.2 Eesti õigusaktid

Eesti Vabariik rakendab jäätmehoolduse planeerimisel ja korraldamisel säästva arengu põhimõtteid, mis on kooskõlas Euroopa Liidu vastavate direktiividega.

Eesti jäätmehooldust reguleeriv seadusandlus täieneb pidevalt. Kehtivate õigusaktide terviktekstid on avaldatud Riigi Teatajas (<https://www.riigiteataja.ee/ert/ert.jsp>) ja ära toodud Keskkonnaministeeriumi kodulehel (<http://www.envir.ee/1002>). Olulisemad õigusaktid on Jäätmeseadus ja Pakendiseadus.

28.01.2004. aastal võttis Riigikogu vastu **Jäätmeseaduse**, mis lähtub peamiselt kahest EL jäätmealasest raamdirektiivist: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2006/12/EÜ jäätmete kohta ja Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta.

Jäätmeseadus sätestab üldnõuded jäätmete tekke ning neist tuleneva tervise- ja keskkonnaohu vältimiseks ning jäätmehoolduse korralduse jäätmete ohtlikkuse ja koguse vähendamiseks, samuti vastutuse kehtestatud nõuete rikkumise eest.

Pakendiseadus võeti vastu 21.04.2004 ja see on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiviga 94/62/EÜ pakendi ja pakendijäätmete kohta. Pakendiseadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele esitatavad üldnõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest.

Jäätmeseaduse § 1 (2) kohaselt teatud liiki jäätmete käitlemine ei kuulu Jäätmeseaduse reguleerimisalasse. Radioaktiivsete jäätmete käitlemisel tuleb arvestada *Kiirguseseadusega*. Loomsete jäätmete käitlemist reguleerivad *Loomatauditõrje seadus* ja selle alusel vastuvõetud määrused.

3.3 Õigusaktidest tulenevad kohaliku omavalitsuse õigused ja kohustused

Kohaliku omavalitsuse (KOV) õigused ja kohustused jäätmehooldusega seonduvast seadusandlusest tulenevalt on järgmised:

Seadus	Kohaliku omavalitsuse ülesanded
<i>Jäätmeseadus</i> (RT I 2004, 9, 52; 30, 208; 2005, 15, 87; 37, 288; 2006, 28, 209; 58, 439; 2007, 19, 94; 44, 315; 66, 408)	
§ 12 lg 2	Jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil korraldavad omavalitsusorganid
§ 31	Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti

	kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses
§ 39	Jäätmekava koostamine, jäätmekava sisu
§ 42	Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava koostamine ja selle sisu täpsustamine. Jäätmekava võib koostada mitme kohaliku omavalitsuse üksuse kohta. Jäätmekava koostamisel võetakse arvesse riigi jäätmekavas sätestatud.
§ 43 lg 3	Kui riigi jäätmekava ajakohastamise käigus tehtud muudatused käsitlevad kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava, ajakohastatakse kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava ühe aasta jooksul arvates ajakohastatud riigi jäätmekava kinnitamisest.
§ 44 lg 3	Kohaliku omavalitsuse üksus võib nõuda isikult, asutustelt ja tootjate ühenduselt tema jäätmealase tegevuse kohta teavet tasuta, kui see on vajalik jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks.
§ 44 lg 4	Kohaliku omavalitsuse üksus võib nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt isikult, asutuselt ja tootjate ühenduselt jäätmekava koostamist oma kulul ning esitamist, kui see on vajalik kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks.
§ 44 lg 5	Kohaliku omavalitsuse üksus on kohustatud säilitama jäätmekava koostamise käigus kogutud teabe seaduses sätestatud korras.
§ 55	Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu esitatakse enne selle vastuvõtmist arvamuse avaldamiseks Keskkonnaametile ning maavanemale
§ 56	Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu avaliku väljapaneku ja avaliku istungi korraldamine
§ 57–58	Jäätmekava eelnõu avalikustamisel arvamuste avaldamine ja ettepanekute ning vastuväidetega arvestamine ning tulemustest teatamine
§ 59	Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava vastuvõtmine
§ 65 lg 2	Kohaliku omavalitsuse üksused korraldavad oma haldusterritooriumil kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja nende üleandmist jäätmekäitlejale (v.a tootjavastutuse korral).
§ 66 lg 2	Kohaliku omavalitsuse organ korraldab oma haldusterritooriumil olmejäätmete kogumise ja veo. Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka muid jäätmeid, kui seda tingib oluline avalik huvi.
§ 66 lg 4	Valla või linna volikogu kehtestab määrusega jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, veopiirkonnad, vedamise sageduse ja aja ning jäätmeveo teenustasu piirmäära ja jäätmeveo teenustasu suuruse määramise korra.
§ 67 lg 1	Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab iseseisvalt või koostöös teiste kohaliku omavalitsuse üksustega jäätmeveo eri- või ainuõiguse andmiseks konkursi konkurentsiseaduse alusel kehtestatud korras.
§ 67 lg 2	Korraldatud jäätmeveo konkursi pakkumise kutse dokumentides määratakse vähemalt järgmised tingimused: veopiirkond, veetavad jäätmeliigid, eeldatavad jäätmekogused, jäätmekäitluskohad, eri- või ainuõiguse kestus, veotingimused (veosagedus, aeg, tehnilised tingimused), jäätmeveo teenustasu piirmäär ja veopiirkonnas asuvate ühepereelamute ja mitme korteriga elamute arv ning korterite arv mitme korteriga elamutes.
§ 67 lg 3	Veopiirkond tuleb määrata arvestusega, et piirkonna minimaalne suurus tagab jäätmeveoki täitumise ühe kogumisringiga või piirkonna elanike arv ei ole üldjuhul suurem kui 30 000.

§ 67 lg 4	Veopiirkonna määrab kohaliku omavalitsuse volikogu, lähtudes eeldatavalt jäätmekogusest, hoonestusest ning teede- ja tänavate võrgu eripärast.
§ 69 lg 3	Kohaliku omavalitsuse üksus asutab määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestab registri pidamise korra.
§ 69 lg 4	Valla- või linnavalitsus võib erandkorras teatud tähtjaks jäätmevaldaja lugeda korraldatud jäätmeveoga mitteliitunudks tema põhjendatud avalduse alusel, kui ta korraldab jäätmekäitluse ise.
§ 70	Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise. Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist.
§ 71 lg 1	Jäätmehoolduseeskiri jäätmehoolduse korraldamiseks kohaliku omavalitsuse üksuses kehtestatakse volikogu määrusega.
§ 71 lg 3	Kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja eelnõu esitatakse arvamuse saamiseks maavanemale ja Keskkonnaametile, tervishoiuteenuste osutaja jäätmete käitlemise kord kohalikule tervisekaitsetalitusele ja veterinaarteenuste osutaja jäätmete käitlemise kord maakonna veterinaarkeskusele, kes vajadusel teevad kahe nädala jooksul ettepanekuid eeskirja täiendamiseks.
§ 79	Valla- või linnavalitsus esitab kümne tööpäeva jooksul pärast jäätmeloa taotluse saamist loa andjale oma arvamuse jäätmeloa taotluse kohta.
§ 117 lg 3	Keskkonnaministril ja keskkonnajärelevalve asutusel on õigus saada toodete valmistajalt või sissevedajalt ning valitsusasutuselt või valla- ja linnavalitsuselt andmeid Eestis valmistatavate või Eestisse sisseveetavate toodete ja nende valmistamisel kasutatavate ainete ning neist tekkivate jäätmete ja nende käitluse kohta.
§ 128 lg 2	Ebaseaduslikult keskkonda viidud jäätmeid käitleb ja nendest põhjustatud saastuse likvideerimise korraldab saastaja oma kulul.
§ 128 lg 3	Vajaduse korral teeb käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud kohustuse täitmiseks ettekirjutuse keskkonnajärelevalve asutus või kohaliku omavalitsuse üksus või kohaliku omavalitsuse asutus. Kui saastaja ettekirjutust ei täida, võib ettekirjutuse teinud keskkonnajärelevalve asutus või kohaliku omavalitsuse üksus või kohaliku omavalitsuse asutus ettekirjutuse täitmise tagamiseks rakendada sunnivahendeid asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras.
§ 128 lg 6	Kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole korraldanud oma haldusterritooriumil jäätmevedu, kuigi tal oli vastav kohustus ja sellest tulenevalt on tekkinud keskkonnasaastus, kannab poole jäätmete ning nendest põhjustatud saaste likvideerimise kuludest kohaliku omavalitsuse üksus.
§ 135 lg 1	Korraldatud jäätmevedu tuleb korraldada alates 1. jaanuarist 2005. a.
Pakendiseadus (RT I 2004, 41, 278; 89, 611; 2005, 37, 288; 2007, 12, 66; 2008, 1, 4; 20, 138)	
§ 15 lg 1	Kohaliku omavalitsuse organ määrab kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestab need jäätmehoolduseeskirjas.
§ 15 lg 2	Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitletakse eraldi pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse korraldust ning väljaarendamist ja seatud eesmärkide saavutamise meetmeid.
§ 17 ¹ lg 4	Tagatisrahata pakendi jäätmete kogumiskohtade asukoht, kogumiskonteinerite

(jõustub 1.01.2009)	miinimumarv ja miinimummahuti iga kogumiskoha kohta ning nende tühjendussagedus lepitakse kokku taaskasutusorganisatsiooni ja kohaliku omavalitsuse organi vahel. Kohaliku omavalitsuse organiga kokkuleppel võib pakendijäätmete kogumist korraldada ka nende tekkekohal kogumisena. Sel juhul võib kohaliku omavalitsuse organi nõusolekul vähendada pakendijäätmete kogumiskohtade tihedust ning kogumiseks ettenähtud konteinerite arvu ja mahtu.
Keskkonnajärelevalve seadus (RT I 2001, 56, 337; 2002, 61, 375; 99, 579; 110, 653; 2003, 88, 591; 2004, 30, 209; 38, 258; 2005, 24, 182; 57, 451; 2007, 19, 95)	
§ 2 lg 1 p 2	Keskkonnaseisundit mõjutava või mõjutada võiva isiku või asutuse tegevuse seaduslikkuse kontrollimine, sealhulgas saasteainete, jäätmete, energia või organismide keskkonda viimise seaduslikkuse kontrollimine ning ebaseadusliku tegevuse peatamine või lõpetamine.
§ 3 lg 1	Keskkonnajärelevalvet teostavad Keskkonnainspeksioon, Maa-amet ja kohaliku omavalitsuse organ või –asutus
§ 6 lg 1	Kohaliku omavalitsuse volikogu kehtestatud keskkonnakaitse- ja kasutusala otsuste järgimist kontrollivad volikogu poolt selleks volitatud isikud või asutused, või kui neid ei ole määratud, valla- ja linnavalitsus.
§ 6 lg 2	Kui kohalikule omavalitsusüksusele on pandud seadusega ka käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud keskkonnajärelevalve ülesandeid, või kui ta on need endale seaduse alusel ise võtnud, määrab volikogu ka nende teostamiseks vajalikud isikud või asutused või teostab järelevalvet valla- või linnavalitsus.
§ 6 lg 3	Kohalik omavalitsusüksus: 1) rakendab seaduses sätestatud abinõusid ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks ja kohustuslike keskkonnakaitseabinõude elluviimiseks; 2) teavitab Keskkonnainspeksiooni keskkonda kahjustavast või ohustavast õigusvastasest tegevusest või loodusressursi kasutamisega seotud õiguspärasest tegevusest, kui selline tegevus seab ohtu inimeste elu, tervise või vara, ning Maa-ametit maakasutuse, maakorralduse ja maa-arvestuse nõuete rikkumise juhtumitest .
§ 6 lg 4	Kui kohaliku omavalitsusüksuse volikogu ei ole otsustanud teisiti, toimub käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud keskkonnajärelevalve samaselt riigiasutuse korraldatava järelevalvega ning järelevalve teostajal on oma haldusterritooriumil võrdsed õigused riigi keskkonnajärelevalve asutuse ja keskkonnakaitseinspektoriga.

3.4 Kohaliku omavalitsuse õigusaktid

Kohaliku omavalitsuse erinevate õigusaktidega täpsustatakse jäätmehoolduse arendamise erinevaid aspekte. Haapsalu linnas on jäätmehooldust käsitlevateks põhilisteks õigusaktideks jäätmehoolduseeskiri, ehitusmäärus, heakorraeskiri, avaliku korra eskiri ja kaevetööde eskiri. Samas on olemas ka kehtiv versioon Haapsalu jäätmekavast (kehtestatud Haapsalu Linnavolikogu 23.09.05 määrusega nr 75).

Haapsalu linna jäätmehoolduseeskiri on kinnitatud Haapsalu Linnavolikogu 01.aprilli 2005 määrusega nr 64 “ Haapsalu linna jäätmehoolduseeskirja uue redaktsiooni kehtestamine ”. Jäätmehoolduseeskiri reguleerib Haapsalu linna haldusterritooriumil jäätmete kogumist, sorteerimist, vedu, taaskasutamist, kõrvaldamist, jäätmekäitluse tehnilisi nõudeid, vastutust ja järelevalvet.

Lähtuvalt jäätmeseaduse § 69 lg 3 nõudest on Haapsalu Linnavolikogu asutanud **„Jäätmevaldajate registri asutamine ja põhimääruse kinnitamine“** oma 17.06.2005.a määrusega nr 71 „Haapsalu linna jäätmevaldajate registri asutamine“. Haapsalu linna jäätmevaldajate registri asutamise ja kasutuselevõtmise eesmärk on tagada arvestus Haapsalu linna korraldatud olmejäätmeveoga liitunud ja mitteliitunud jäätmevaldajate, nende poolt tekitatud jäätmekoguste, jäätmete käitlusviiside ja tekkekohtade üle.

Haapsalu Linnavolikogu 31.oktoober 2008.a. määrusega nr 69 on kehtestatud **Haapsalu linnas korraldatud jäätmeveo rakendamise tingimused ja kord**

Määruse kohaselt:

- Korraldatud jäätmevedu kohaldatakse järgmistele jäätmeliikidele :vanapaber ja kartong segaolmejäätmed, suurjäätmed;
- Haapsalu linna on kehtestatud üks jäätmeveopiirkond, milleks on kogu linna haldusterritoorium;
- Olmejäätmete äravedu peab toimuma sagedusel, mis väldib mahutite ületäitumise ning lõhna tekke, kuid vähemalt üks kord kuu jooksul ning jäätmevedu võib toimuda ajavahemikus kella 6.00 kuni 23.00.
- Jäätmeveo teenustasud ja teenustasude muutmise kord.

Haapsalu linna ehitusmäärus on kehtestatud Haapsalu Linnavolikogu 26.11.2004.a määrusega nr 47 “Haapsalu linna ehitusmääruse uue redaktsiooni kinnitamine“ (muudetud 23. veebruar 2007 määrusega nr 31 ja 24 aprill 2009 määrusega nr ...). Ehitusmäärus reguleerib linnavolikogu, linnavalitsuse ja teiste isikute vahelisi suhteid planeeringute koostamisel, ehitiste projekteerimisel, ehitamisel ja kasutamisel ning ehitusjärelvalve korraldust. Jäätmehoolduse seisukohalt on ehitusmäärusega kehtestatud, et ehitise omanik on kohustatud tagama ehitise ning selle asukoha maaüksuse korrashoiu ja ohutuse ümbruskonnale ehitamise ajal ja ehitise kasutamisel.

Haapsalu linna heakorraeeskiri on kehtestatud Haapsalu Linnavolikogu 28.02.2003.a määrusega nr 7 punktiga 1.2. Haapsalu linna heakorra eskiri kehtestab heakorra nõuded ning koormised ja kohustused isikutele nende omandis või valduses oleva kinnistu ning sellega vahetult piirneva üldkasutatava territooriumi heakorra tagamiseks Haapsalu linna haldusterritooriumil. Eeskirja eesmärgiks on koos riigi ja Haapsalu linna vastavate õigusaktidega tagada linnas puhtus ja heakord.

Heakorra eskirja kohaselt on kinnistu ja ehitise omanik kohustatud tagama kinnistul jäätmekäitluse vastavalt Haapsalu linna jäätmehoolduseeskirja nõuetele.

Haapsalu linna avaliku korra eskiri on kinnitatud Haapsalu Linnavolikogu 28.02. 2003.a määrusega nr 7 punktiga 1.1. Haapsalu linna avaliku korra eskirja eesmärgiks on koos riigi vastavate õigusaktidega tagada linna haldusterritooriumil turvalisus ning igäihe õigus omada avalikku kindlustunnet ja võimalus realiseerida oma õigusi, vabadusi ja kohustusi. Jäätmehoolduse seisukohast on eskirjas nõue, et linna haldusterritooriumil on keelatud määrada ja rikkuda jäätmemahuteid.

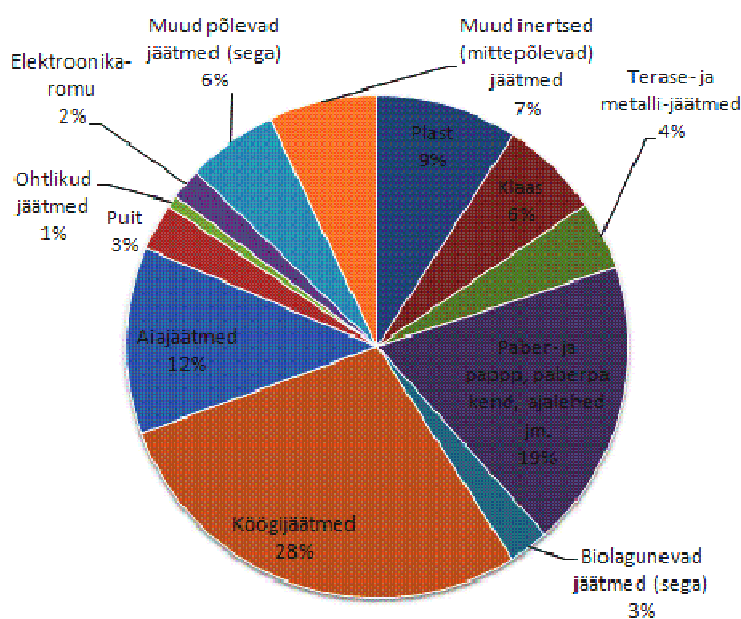
Haapsalu linna kaevetööde eskiri on kehtestatud Haapsalu Linnavolikogu 28.02.2003 määruse nr 7 punkt 1.4 „Kaevamistöde eskirja kinnitamine“. Kaevetööde eskiri määrab kindlaks kaevetööde korra Haapsalu linna haldusterritooriumil ja on kohustuslik kõikidele kaevetöid teostavatele isikutele. Jäätmekäitlusega seonduvalt tuleb kaevetööde eskirja kohaselt tööde teostajal esitada õiend kaevetöö käigus välja veetud pinnase ja/või asfaldi koguse ladustamise kohta.

4. HAAPSALU LINNA JÄÄTMEKÄITLUSE ÜLEVAADE

Vastavalt *jäätmeseadusele* on jäätmehoolduse arendamine (st jäätmealase teabe levitamine, jäätmealane nõustamine ja jäätmehoolduse kavandamine või muu tegevus, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset) kohalike omavalitsusorganite korraldada. Igasuguse arendamise aluseks on täpne ülevaade olemasolevast olukorrast. Käesolevas jäätmekavas on olemasoleva olukorra kirjeldamisel kasutatud Haapsalu Linnavalitsuse käsutuses olevat informatsiooni ja riikliku jäätmestatistika (aruandluse) andmeid (andmeid kogub ja töötleb Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus).

4.1 Olmejäätmed

Olmejäätmed (EJK nimistu jaotiskood 20) on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed. Olmejäätmetes võib sisalduda nii tava- kui ka ohtlikke jäätmeid. Olmejäätmed ei ole koostiselt ühtsed. Jäätmete koostise määravad paljud tegurid, nagu tarbimusharjumused, kohapealne sorteerimise määr, aastaaeg, elamu tüüp jne. Haapsalu linnas ei ole uuritud olmejäätmete koostist, seega tuleb siinkohal tugineda teistele Eestis korraldatud uuringutele. Käesolevas jäätmekavas lähtutakse riigi jäätmekavas toodud keskmisest olmejäätmete koostise hinnangust (joonis 3).

Joonis 3 Olmejäätmete koostis

Joonisel 3 on pakendijäätmed antud vastava fraktsiooni hulgas sõltuvalt pakendi materjalist.

Tabel 5 Olmejäätmete teke (sh kogutud) liikide kaupa Haapsalu linnas 2006-2008 (t/aastas) (Allikas: Ragn-Sells AS)

Jäätmeliik	Jäätmekood	2006	2007	2008
		tonni	tonni	tonni
Paber ja papp	200101	33,64	23,936	141,11
Klaas	200102			6,89
Happed	200114			0,035
Luminestsentslambid ja muud elavhõbedat	200121		0,093	0,142

sisaldavad jäätmed				
Toiduõli ja -rasv	200125		1,429	0,83
Ohtlike aineid sisaldavad värvid, trükivärvid, liimid ja vaigud	200127		3,166	9,169
Koodinumbriga 16 06 01, 16 06 02 ja 16 06 03 nimetatud patareid ja akud ning sortimata patarei- ja akukogumid, mille hulgas on selliseid patareisid või akusid	200133		0,002	0,192
Ohtlike osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 20 01 21 ja 20 01 23	200135		0,2463	1,212
Kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 20 01 21, 20 01 23 ja 20 01 35	200136		0,292	
Plast	200138			0,23
Sortimata ravimikogumid	200198		0,005	0,008
Pinnas ja kivid	200202			53,73
Prügi (segaolmejäätmed)	200301	3016,358	3323,2	2798,699
KOKKU		3049,998	3352,3693	3012,247

Tabel 6. Läänemaa Jäätmejaamas vastuvõetud olmejäätmete kogused 2007 – 2008 aastal.
(Allikas Ragn-Sells AS)

Jäätmeliik	Jäätmekood	2007	2008
		tonni	tonni
Paber ja papp	200101		4,3
Lahustid	200113		0,05
Pestitsiidid	200119		0,46
Luminesentslambid ja muud elavhõbedat sisaldavad jäätmed	200121		0,51
Klorofluorosüsivesinikke sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud seadmed	200123		19,14
Ohtlike aineid sisaldavad värvid, trükivärvid, liimid ja vaigud	200127		2,525
Koodinumbriga 16 06 01, 16 06 02 ja 16 06 03 nimetatud patareid ja akud ning sortimata patarei- ja akukogumid, mille hulgas on selliseid patareisid või akusid	200133		0,05
Kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 20 01 21, 20 01 23 ja 20 01 35	200136		16,719
Puit, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 20 01 37	200138		0,102
Sortimata ravimikogumid	200198		0,015
Biolagundatavad jäätmed	200201	0,22	
Pinnas ja kivid	200202	0,68	6,58
Prügi (segaolmejäätmed)	200301	170,06	132,83
Suurjäätmed	200307	34,51	1,84
KOKKU		205,47	185,121

Reaalsed olmejäätmete kogused võivad olla mõnevõrra suuremad, sest kõik jäätmed ei käi läbi jäätmekäitlustevõtete (ei kajastu aruandluses, vaid visatakse metsa alla, maetakse või põletatakse eramajade tulekolletes).

Lähtudes Euroopa Liidu liikmesriikide olmejäätmete tekkekoguste hinnangust, võib eeldada, et olmejäätmete kogus suureneb keskmiselt 3% aastas kuni aastani 2013. Eeldada võib, et olmejäätmete koguse kasv on suurem lähiaastatel ning edaspidi väheneb vastavalt majanduskasvu stabiliseerumisega.

Kuni 1. jaanuarini 2007 a läksid olmejäätmed üldjuhul suures mahus sorteerimata ladestamisele Pullapää prügilasse ja nende hulgast ei sorditud suures ulatuses välja taaskasutatavaid jäätmeid.

Alates 1. jaanuarist 2008.a kehtib sortimata olmejäätmete vastuvõtu ja ladestamise keeld kõikidele prügilatele. Tuginedes Keskkonnaministri 16. jaanuari 2007.a määruse nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ § 3 lg-le 1 tuleb, tagamaks väljasorditava jäätmematerjali kõrget kvaliteeti, suurendada selle taaskasutusvõimalusi, parandada sortimise tõhusust ning vältida ülearust energia- ja tööjõukulu järgneval järeksortimisel või segunenud olmejäätmete lahutamisel, esmajoonel kasutada kõiki võimalusi olmejäätmete sortimiseks nende tekkemomendil või vahetult peale seda tekkekohas, ning väljanopitud jäätmete kogumiseks ja üleandmiseks jäätmekäitlejale liikide kaupa.

Olmejäätmete sortimisel tekkekohas tuleb liigiti koguda vähemalt järgmised jäätmeliigid vastavalt jäätmenimistu jäätmeliikide või alajaotiste koodidele:

- 1) paber ja kartong (20 01 01);
- 2) pakendid (15 01);
- 3) ohtlikud jäätmed (jäätmenimistu alajaotises 20 01 tärniga „*“ tähistatud jäätmed);
- 4) biolagunevad aia- ja haljastusjäätmed (20 02 01);
- 5) biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed (20 01 08);
- 6) probleemtoodete jäätmed, sealhulgas romusõidukid ja nende osad (16 01), kaasa arvatud vanarehvid (16 01 03), elektroonikaromud ja nende osad (16 02), patareid ja akud (16 06);
- 7) põlevjäätmed, sealhulgas puit (20 01 38), plastid (20 01 39);
- 8) suurjäätmed (20 03 07);
- 9) metallid (20 01 40).

Tekkekohas sortimise edendamisele aitab oluliselt kaasa see, kui taaskasutatavate jäätmete äraandmise võimalused on jäätmevaldajale ehk elanikule loodud võimalikult mugavad.

Tekkekohas sortimisest ja liigiti kogumisest ülejäänud jäätmed - segaolmejäätmed (jäätmekoodiga 20 03 01) loetakse Jäätmeseaduse § 16 mõistes töödelduks ning neid võib ladestada prügilasse. Seega võib eeldada, et alates 2007.a. algusest on ladestavate segaolmejäätmete koostis mõnevõrra muutunud, võrreldes joonisel 3 tooduga, vähenenud on pakendite ja biolagunevate jäätmete osakaal.

Alates 1. märtsist 2005 on Haapsalu linna haldusterritooriumil korraldatud jäätmevedu, millega on hõlmatud segaolmejäätmed. 1. märts 2006 kuni 28.veebruar 2009.a. omas Haapsalu linna haldusterritooriumil segaolmejäätmete veo osas ainuõigust AS Ragn-Sells.

16. jaanuaril kuulutas linnavalitsus välja uue avaliku konkursi nimetusega „Ettevõtja leidmine ja ainuõiguse andmine korraldatud jäätmeveoks Haapsalu linnas“. Haapsalu Linnavalitsuse 11.03.2009 korraldusega nr 172 tunnistati edukaks pakkumiseks Ragn Sells AS-i pakkumine.

Ragn Sells AS-ile antakse korraldatud jäätmeveo lepinguga ainuõigus neljaks aastaks segaolmejäätmete, paberi ja papi ning suurjäätmete veoks Haapsalu linna haldusterritooriumil.

4.2 Pakend ja pakendijäätmed

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba mahutamiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks selle kauba olulusringi vältel: toormest kuni valmiskaubani ning tootja käest tarbija kätte jõudmiseni. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavad ühekorrapakendeid.

Pakendi liigid:

- 1) *müügiapakend ehk esmane pakend* – lõppkasutajale või tarbijale müügikohas üleandmiseks määratud müügiühiku osa;
- 2) *rühmapakend ehk teisene pakend* – mõeldud teatud hulga müügiühikute rühmitamiseks müügikohas, sõltumata sellest, kas rühmapakend müüakse koos kaubaga lõppkasutajale või tarbijale või kasutatakse seda vaid kauba käsitsemise lihtsustamiseks, kauba kaitsmiseks või esitlemiseks, kusjuures rühmapakendit on võimalik eemaldada toote omadusi muutmata;
- 3) *veopakend ehk kolmandane pakend* – mõeldud teatud arvu müügiühikute või rühmapakendis kaupade käsitsemiseks ja veoks, et vältida veol kauba füüsilisi kahjustusi, siia ei kuulu maantee-, raudtee-, mere- ja õhuveokonteinerid.

Sõltuvalt pakendi taaskasutuskordadest liigitatakse pakendid järgmiselt:

- 1) *korduskasutuspakend* – mõeldud ja kavandatud läbima oma olulusringi jooksul korduskasutusüsteemis vähemalt mitu käiku või ringi, sõltuvalt pakendi kasutusotstarbest, -võimalusest ja -kõlblikkusest;
- 2) *ühekorrapakend* – mõeldud üksnes ühekordseks kasutamiseks.

Pakendijäätmed on mis tahes pakend või pakendimaterjal, mis muutub pärast pakendi kasutamist jäätmeteks. Pakendijäätmeteks ei loeta pakendi ja pakendimaterjali tootmisel tekkinud jääke.

Pakendid ja nende kasutamisel tekkinud jäätmed on üheks olulisemaks aspektiks, millele on viimasel kümnendil jäätmehoolduse korraldamisel tähelepanu pööratud. Suurem osa pakendijäätmetest on ühekorrapakendid, mille taaskasutamise süsteem ei ole veel lõplikult välja kujunenud.

Pakendijäätmeid iseloomustab väike tihedus: olmejäätmete massist moodustavad nad umbes 30%, mahust aga kuni 60%. Kõige rohkem tekib paber- ja papp-pakendit, mis moodustab poole kõigist olmejäätmete koostises olevatest paberijäätmetest. Palju tekib ka klaas- ja plastikpakendeid. Klaaspakend moodustab peaaegu 100% olmejäätmete hulgas olevast klaasist ja plastpakend 80% olmejäätmete hulgas olevast plastikust. Vähem tekib metall- ja puitpakendeid.

Hinnanguliselt arvestatakse Eestis pakendijäätmete mahuks ca 100 kg inimese kohta aastas. Seega võib eeldada, et Haapsalu linnas tekib hinnanguliselt aastas ca 1 200 t pakendijäätmeid. Kuid arvestades Keskkonnaministri 16.01.2007 määruse nr 4 nõudeid ning Eestis läbiviidud olmejäätmete koostise ja koguste kohta läbiviidud uuringud, võib eeldada, et aastas tekib Haapsalus ca 900 t pakendijäätmeid.

Tabel 7 Haapsalu linnast reaalselt kogutud pakendijäätmete kogused liikide kaupa 2007-2008.a. (Allikas: Ragn-Sells AS)

Jäätmeliik	Jäätmekood	2007	2008
		tonni	tonni
Paber- ja kartongpakendid	150101	211,13	174,698
Plastpakendid	150102		0,333
Puitpakendid	150103	112,01	71,27
Segapakendid	150106	181,953	416,992
Ohtlike aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid	150110	1,154	1,217
Ohtlike ainetega saastunud absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid (sh nimistus mujal nimetamata õlifiltrid) ja kaitseriietus	150202	0,54	0,485
KOKKU		506,787	664,995

Tabel 8 Läänemaa Jäätmejaamas kogutud pakendijäätmed liikide kaupa 2007 – 2008.a.
(Allikas: Ragn-Sells AS)

Jäätmeliik	Jäätmekood	2007	2008
		tonni	tonni
Paber- ja kartongpakendid	150101	0,08	0,12
Plastpakendid	150102	0,02	
Segapakendid	150106	0,98	3,35
Ohtlike aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid	150110		0,489
KOKKU		1,08	3,959

Alates 1. maist 2005.a toimib pakendi ja pakendijäätmete tagasivõtukohustus. Pakendiseaduse alusel on akrediteeritud üks tagatisrahaga pakendite kogumisega tegelev taaskasutusorganisatsioon -Eesti Pandipakend OÜ⁴ ja kolm peamiselt konteinerite kaudu kogutava muu müügipakendiga tegelevat taaskasutusorganisatsiooni - MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO)⁵, MTÜ Eesti Pakendiringlus⁶ ja Tootjavastutusorganisatsioon OÜ⁷

Haapsalu linnas kogutakse pakendimaterjale kolme eelsorteeritud jäätmevoona, millest üks on paber-papp pakendid, teine segapakendid (metall, plast, joogikartong) ja kolmas klaaspakend.

⁴ Eesti Pandipakend OÜ kodulehekül: <http://www.eestipandipakend.ee/est/epp>

⁵ MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon: <http://www.eto.ee>

⁶ MTÜ Eesti Pakendiringlus: <http://www.pakendiringlus.ee/web2/>

⁷ Tootjavastutusorganisatsioon OÜ: <http://www.tvoo.ee/kontakt.html>

Tabel 9 Haapsalu linna territooriumile on paigaldatud alljärgnevad pakendite konteinerid

Asukoha nr joonisel	Aadress	Asukoht	Pakendi liik	Konteineri maht m3	Konteinerite arv
4	Vee-Kopli tn nurk	Haapsalu	klaaspakend segapakend	1,5	2
9	Kiltsi tee	Haapsalu	klaaspakend segapakend	1,5	2
1	Kaluri, Holmi tn	Haapsalu	Segapakend	2,5	1
2	Vasikaholmi	Haapsalu	Klaaspakend, segapakend	1,5	2
6	Tamme, Jalaka tn	Haapsalu	Segapakend	2,5	1
7	Jalaka Kase tn ristmik	Haapsalu	segapakend	2,5	1
5	Koidula-Rahu	Haapsalu	segapakend	0,6	1
5	Koidula, Rahu	Haapsalu	klaaspakend	1,5	1

11	Käbi tn Keskkonnajaam	Haapsalu	segapakend	2,5	1
11	Käbi tn keskkonnajaam	Haapsalu	paber papp	2	1
3	Lahe-Lembitu keskkonnajaam	Haapsalu	segapakend	2,5	1
3	Lahe-Lembitu keskkonnajaam	Haapsalu	paber papp	2,5	1
8	Mulla tn (staadioni parkla)	Haapsalu	segapakend	2,5	1
8	Mulla tn parkla	Haapsalu	paber papp	4,5	1
12	Männiku tee, Tiigi tn	Haapsalu	Segapakend	2,5	1
10	Vahtra-Kastani	Haapsalu	segapakend	2,5	1

Lisaks paigaldatakse 2009 aastal täiendavalt juurde segapakendite konteinerid järgmistesse asukohtadesse:

- Vanalinna kaupluse hoov (Karja 14) 1 konteiner;
- Kastani ostukeskus (Kuuse 28) 1 konteiner;
- Uus-Sadama ja Neidude tn ristmik 1 konteiner;
- Tamme tn elamukvartal 1 konteiner

Paberi-papi ja pakendijätmete kogumismahutite puhul on probleemiks see, et tihtilugu pannakse neisse ka segaolmejäätmeid ja kui nende tühjendamine ei toimu regulaarselt, on sageli jäätmeid ka konteinerite ümbruses.

Vastavalt pakendiseadusele pidi 2004. aasta 1. maiks pakendijätmete taaskasutamine moodustama vähemalt 50% jäätmete kogumassist. Tegelikult taaskasutati üleriigiliselt 2005. aastal pakendijätmete tekkest 41,1%. Aastal 2006. saavutati nõutud minimaalne pakendijätmete taaskasutamise tase 50,1%.

Jäätmearuandluses ei kajastu neid andmeid Haapsalu linna kohta, kuid võib eeldada, et need jäid üleriigilisele tasemele, sest Haapsalu linnas on suhteliselt laiaulatuslik pakendijätmete kogumissüsteem.

Ühekorra- ja korduskasutusega klaasist ja plastpudelites ning metallpakendites olevate jookide (õlu, madala alkoholisisaldusega joogid (kuni 6% vol), gaseeritud karastusjoogid, gaseerimata karastusjoogid, gaseeritud ja gaseerimata vesi jms) pakendid on tähistatud vastava tagatisraha embleemiga ja nende pakendite eest on võimalik MTÜ Eesti Pandipakendi süsteemi tagastades saada vastav tagatisraha (poest ostes lisatakse aga vastava tagatisraha joogi hinnale; vt Tabel 10). Üleriigiline süsteem on loodud selleks, et stimuleerida plastist, metallist ja klaasist joogipakendi taaskasutust – selle asemel, et jätkuvalt uut toorainet kulutada.

Tabel 10 Tagatisraha suurus olenevalt pakendi liigist ja mahust

Pakendi liik	Maht	Tagatisraha kroonides
Klaasist korduskasutusega pakend	Kõik mahud	1,00
Klaasist ühekorrapakend	Kõik mahud	1,00
Metallist ühekorrapakend	Kõik mahud	0,50
Plastist ühekorrapakend	Kuni 0,5 l (0,5 l kaasa arvatud)	0,50
Plastist ühekorrapakend	Suurem kui 0,5 l (0,5 l välja arvatud)	1,00

Tagatisrahaga pakendite kogumispunktid asuvad Haapsalu linnas kolmes kohas:

- Säätumarketi taga (Jaama tn 12)
- Kaubamaja taga (Tallinna mnt 1)
- Jaama A ja O kaupluse taga (Jaama tn 9)
- paigaldamisel Kastani ostukeskuse taga (Kuuse 28)

Riigi jäätmekava kohaselt oli üldine tagatisrahaga pakendite tagastusprotsent 2007. aastal ca 70%.

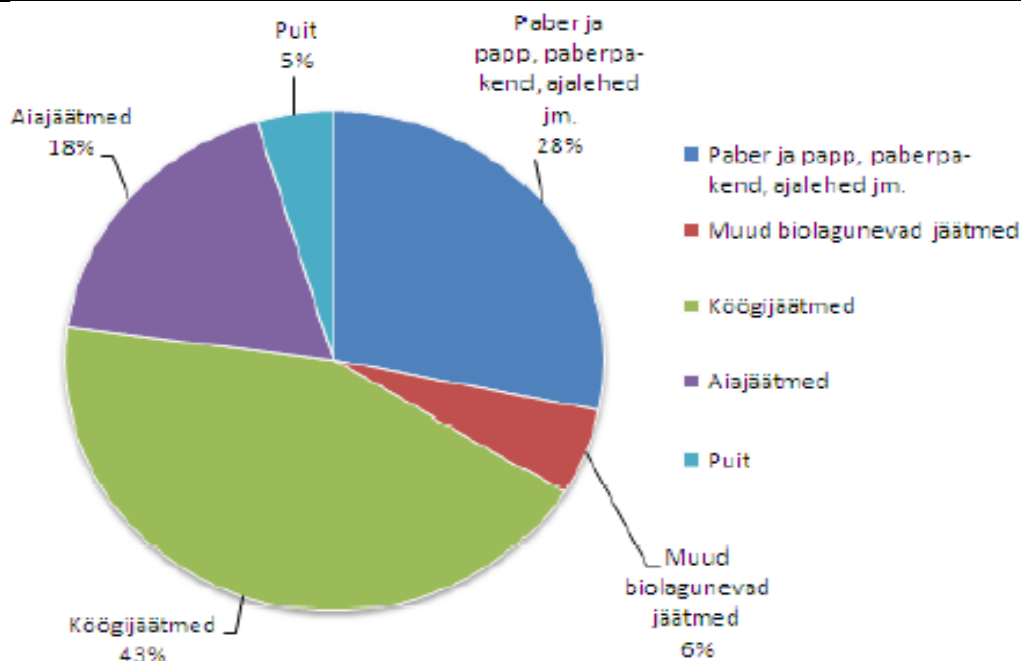
Arvata võib, et pakendijäätmete kogus kasvab ka edaspidi. Prognoositav on plastpakendi osakaalu kasv pakendijäätmete üldkoguses. Efektiivse ja optimaalse pakendi- ja pakendijäätmete käitlussüsteemi arendamisega soovitakse saavutada pakendijäätmete üldkoguste lahtisidumine üldisest majanduskasvust nii, et pakendijäätmete koguste aastane kasv ei ületaks protsentides väljendatuna poolt ametlikult esitatud majanduskasvu näitajast aastatel 2008-2010. Edaspidi stabiliseerida tekkivate pakendijäätmete kogus elaniku kohta aastas 2010.a tasemel, edendada laiemalt ka pakendi korduskasutust, eriti veo- ja rühmapakendi osas.

4.3 Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed on anaeroobselt või aeroobselt lagunevad jäätmed, nagu toidujäätmed, paber ja papp.

Biolagunevad jäätmed moodustavad ca 40% olmejäätmetest. Biolagunevad jäätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate olmejäätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnaohu minimiseerimisel. Orgaanilise aine rikkad on ka reoveesette, loomsete ja taimsete kudede jäätmed, puidujäätmed jne.

Haapsalu linnas ei ole uuritud biolagunevate jäätmete koostist, kuid lähtuvalt riigi jäätmekavas 2008-2013 toodud biolagunevate jäätmete koostisele on toodud nende koostis joonisel 4.

Joonis 4 Biolagunevate jäätmete koostis (Allikas: Riigi jäätmekava 2008-2013)

Olemasoleva jäätmestatistika järgi ei ole võimalik hinnata Haapsalu linnas tekkivate biolagunevate jäätmete kogust. Kuid lähtudes Tallinna kodumajapidamistes tekkivate olmejäätmete koostamise ja koguse uuringust, siis tekitab inimene keskmiselt 116,2 kg biolagunevaid jätmeid, seega on tõenäoline, et Haapsalu linnas tekitab elanikkond kuni ca 1 368 t biolagunevaid jätmeid aastas.

Järgnevalt vaadeldakse lähemalt olmelise tekkega biolagunevaid jätmeid, nagu paber, köögijätmed, haljastusjätmed.

Paber ja kartong (raamatud, ajalehed, ajakirjad jms) moodustavad ligikaudu 19% olmejäätmete üldkogustest. Seejuures on ahikütte või kaminaga elamutes paberi osakaal väiksem ja kaugküttega elamutes suurem. Paberi- ja kartongijätmed on eraldi kogutuna kergesti taaskasutatavad. Vanapaberi taaskasutamiseks on tarvis see eraldada muudest jätmetest ning vältida selle kvaliteedi langemist. Haapsalu linna elanikel on võimalik paberit ja kartongi üle anda peale kogumiskastide ka Lihula mnt 20 (Ragn-Sells AS kogumispunkt) ja Läänemaa Jäätmejaamas Pullapääl.

2006, 2007 ja 2008. aasta andmete kohaselt tekkis (sh koguti) Haapsalu linnas vastavalt 33,64 tonni, 211,13 tonni ja 174,69 tonni paberit ja kartongi.

Haapsalu linnas **biolagunevaid aia- ja pargijätmeid ning köögi- ja sööklajätmeid** eraldi suures mahus ei koguta. Linna parkides ja haljasaladel tekkinud jätmeid kogutakse eraldi ja kompostitakse Metsakalmistu ääres asuval kompostimisplatsil ja Tulbi tn kompostimisplatsil. Ühepereelamutes toimub enamjaolt biolagunevate jätmed kompostimine kohapeal. Haapsalu linna jäätmehoolduseeskirja kohaselt võib väikeelamutes tekkivaid toidujätmeid kompostida ainult selleks ettenähtud, kahjuritest eest kaitstud kompostimisnõudes. Aunades võib lahtiselt kompostida ainult aia- ja pargijätmeid.

Haapsalu linnas eelkõige parkidest ja ka korterelamute juurest on aastatel 2006 kuni 2008 kogutud biolagunevaid aia- ja pargijätmeid ca 350 tonni aastas, mis on läinud kompostimisele. Ühepereelamutes kompostitavate biolagunevate jätmete kohta kogused puuduvad.

Tulevikus on planeeritud võimalus biolagunevate jäätmete kompostimiseks Haapsalu Veevärgi kompostimisplatsil kui ka olemasolevas Läänemaa Jäätmejaamas.

4.4 Ehitus- ja lammutuspraht

Igasugune ehitus- ja lammutustegevus toob kaasa jäätmete tekke. Ehitus- ja lammutusprahiks on näiteks lõhutud ja vigastatud materjalid, ehitusmaterjalide ülejäägid jne.

Ehitus- ja lammutuspraht koosneb mitmesugustest materjalidest – mineraalsed materjalid (pinna, kivid, kipsil põhinevad materjalid, klaas), puit, metall, ohtlikud ained (näiteks värvi- ja lahustijäägid). Potentsiaalselt võib ehituspraht sisaldada ka ohtlike aineid nagu asbest, keemiliselt töödeldud puit jne.

Ehitus- ja lammutusprahi teke sõltub järgmistest asjaoludest:

- ehitusmaterjalide tootjatest ja tehnoloogiast
- ehitus- ja kinnisvaraturust, tööstus- ja tsiviilehituse mahust
- elamufondi seisundist ja selle rekonstrueerimisest
- mittevajalike hoomete ja rajatiste lammutamisest.

Nendest suuremad jäätmekogused tekivad lammutamisel ja rekonstrueerimisel, vähem aga uute hoonete ehitamisel. Toetudes teiste maade kogemustele ja uuringutele tekib rekonstrueerimisel (renoveerimisel) 1 m² pinna kohta keskmiselt 60 kg jäätmeid. Lammutamisel võib see kogus keskmiselt olla 900 kg 1 m² kohta.

Jäätmearuannete kohaselt Haapsalu linnas tekkinud (sh kogutud) ehitus- ja lammutusprahi liigid ja kogused on toodud tabelis 11.

Tabel 11 Haapsalu linnas 2007-2008 tekkinud (sh kogutud) ehitus- ja lammutuspraht (Allikas: Ragn-Sells AS)

Jäätmeliik	Jäätmekood	2007	2008
		tonni	tonni
Puit	170201		2,34
Ohtlike aineid sisaldavad kivid ja pinna	170503	0,07	0,207
Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	170605		14,84
Ehitus- ja lammutussegapraht, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 17 09 01, 17 09 02 ja 17 09 03	170904	232,73	147,45

Tabel 12 Läänemaa Jäätmejaamas kogutud ehitusjäätmed 2007-2008.a. (Allikas: Ragn-Sells AS)

Jäätmeliik	Jäätmekood	2007	2008
		tonni	tonni
Puit	170201	7,3	
Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	170605	22,54	17,82
Ehitus- ja lammutussegapraht, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 17 09 01, 17 09 02 ja 17 09 03	170904	60,5	149,08

Võib eeldada, et tekkivad ehitus- ja lammutusprahi kogused on olulisel määral suuremad kui ametlikus statistikas kajastub, kuna suur osa neist käideldakse segaolmejäätmetena või taaskasutatakse kohapeal.

Ehitusjäätmete kasutamine keskkonnaseisundi parandamiseks tuleb, lähtuvalt Jäätmeseaduse § 73 lõikest 5 ja § 74 lõike 1 punktist 1, jäätmekäitleja registreerida Keskkonnaametis, kui tavajäätmeid taaskasutatakse kuni 5 tonni aastas.

Hinnanguliselt tekib väikelinnades ehitus- ja lammutusjäätmeid 150-300 kg/a elaniku kohta. Seega võib Haapsalu linnas olla nende jäätmete teke kodumajapidamistes kokku vahemikus 1 767 – 3 534 t/a.

4.5 Ohtlikud jäätmed

Ohtlikud jäätmed on jäätmed, mis võivad oma kahjuliku toime tõttu olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale.

Ohtlikke jäätmeid tekib nii majapidamistes kui ettevõtetes. Majapidamistes tekib vanu akusid ja patareisid, värvijäätmeid, õliseid jäätmeid, vanu ravimeid, päevavalguslampe jmt. Ettevõtetes tekib nii spetsiifilisi tootmisjääke kui majapidamistega sarnaseid ohtlikke jäätmeid.

Haapsalu linnas 2007-2008. aastal tekkinud (sh kogutud) ohtlike jäätmete kogused jäätmeliikide kaupa on esitatud tabelis 13.

Tabel 13 Haapsalu linnas 2005-2007.a tekkinud (sh kogutud) ohtlike jäätmete kogused liikide kaupa (Allikas: Ragn-Sells AS)

Jäätmeliik	Jäätmekood	2007	2008
		tonni	tonni
Orgaanilisi lahusteid või muid ohtlikke aineid sisaldavad värvi- ja lakijäätmed	080111	1,582	
Orgaanilisi lahusteid või muid ohtlikke aineid sisaldavad liimi- ja hermeetikujäätmed	080409	0,266	0,486
Muud mootori-, käigukasti- ja määrideõlid	130208	1,02	2,783
Ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid	150110	1,154	1,217
Ohtlike ainetega saastunud absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid (sh nimistus mujal nimetamata õlifiltrid) ja kaitseriietus	150202	0,54	0,485
Õlifiltrid	160107	1,062	1,062
Klorofluorosüvesinikke, HCFC- ja HFC-aineid sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud seadmed	160211		0,078
Ohtlikke osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud seadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 16 02 09 kuni 16 02 12	160213		0,02
Ohtlikest ainetest koosnevad või neid sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud anorgaanilised kemikaalid	160507		0,003

Pliiakud	160601	0,478	0,833
Ohtlikke aineid sisaldavad kivid ja pinnas	170503	0,07	0,207
Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	170605		14,84
Happed	200114		0,035
Luminestsentslambid ja muud elavhõbedat sisaldavad jäätmed	200121	0,093	0,142
Ohtlikke aineid sisaldavad värvid, trükivärvid, liimid ja vaigud	200127	3,166	9,169
Koodinumbritega 16 06 01, 16 06 02 ja 16 06 03 nimetatud patareid ja akud ning sortimata patarei- ja akukogumid, mille hulgas on selliseid patareisid või akusid	200133	0,002	0,192
Ohtlikke osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21 ja 20 01 23	200135	0,2463	1,212
KOKKU		9,6793	32,764

Tabel 14 Läänemaa Jäätmejaamas kogutud ohtlikud jäätmed 2007-2008.a. (Allikas: Ragn-Sells AS)

Jäätmeliik	Jäätmekood	2007	2008
		tonni	tonni
Muud mootori-, käigukasti- ja määrdeõlid	130208		1,038
Ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid	150110		0,489
Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	170605	22,54	17,82
Lahustid	200113		0,05
Pestitsiidid	200119		0,46
Luminestsentslambid ja muud elavhõbedat sisaldavad jäätmed	200121		0,51
Klorofluorosüsivesinikke sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud seadmed	200123		19,14
Ohtlikke aineid sisaldavad värvid, trükivärvid, liimid ja vaigud	200127		2,525
Koodinumbritega 16 06 01, 16 06 02 ja 16 06 03 nimetatud patareid ja akud ning sortimata patarei- ja akukogumid, mille hulgas on selliseid patareisid või akusid	200133		0,05
KOKKU		22,54	42,082

Suur osa ohtlikest jäätmetest sobib kütusena kasutamiseks tootmisprotsessis või kõrvaldatakse põletamise teel spetsiaalsetes ahjudes: õlijäätmed ning värvi-, liimi-, ja lahustijäätmed. Vanad ravimid ja kemikaalid põletatakse, vajadusel kasutatakse selleks lisakütust. Elavhõbedat sisaldavatest jäätmetest eemaldatakse elavhõbe, mida kasutatakse uuesti.

Akud ja patareid vajavad erikäitlust, kuna sisaldavad keskkonnaohtlikke aineid. Taaskasutatavatest materjalidest eraldatakse nii plii kui ka muu metall. Ümbertöötlemise tulemusena saadud plii ja pliisulamid ning polüpropüleen müüakse valdavalt Euroopa akutööstustele tagasi.

Ohtlikke jäätmeid võivad käidelda (sh koguda) vaid ettevõtted, mis omavad vastavat ohtlike jäätmete käitluslitsentsi ja jäätmeluba. Ohtlike jäätmete lõppladestamine toimub Eestis Vaivara Ohtlike Jäätmete Kogumiskeskuses.

4.5.1 Ohtlike jäätmete teke ja kogumine ettevõtluses

Vastavalt jäätmeseadusele on ettevõtluses tekkinud ohtlike jäätmete kogumine ning üleandmine käitlejale ettevõtja kohustuseks. Ettevõtte võib vedada oma tegevuses tekkinud ohtlikud jäätmed oma vahenditega käitlusettevõttesse või osta transporditeenust käitlejalt (vedajalt). Haapsalu linnas on peamiseks ohtlike jäätmete vedajaks ning käitlejaks AS Ragn-Sells.

Haapsalu linnas tegutsevad ettevõtted annavad käitlemiseks peamiselt mitmesuguseid vanaõli jääke ja muid õlidega seonduvaid jäätmeid ning lahuseid, samuti aga ka akusid ja päevavalguslampe.

Ettevõtetes tekkivate ja käitlemiseks üleantavate ohtlike jäätmete koguste kohta puudub tegelikult usaldusväärne statistika. Tegelikuses ei anta kõik tekkinud ohtlikke jäätmeid üle nõuetekohasele käitlemisele. Osa neist ladustatakse ning antakse eeldatavasti üle tulevikus, väikene osa aga taaskasutatakse.

4.5.2 Ohtlike jäätmete teke ja kogumine elanikkonnalt

Elanikkonna poolt tekitatavad olmejäätmed sisaldavad alati ka teatavat osa ohtlikke jäätmeid. Hinnanguliselt sisaldavad olmejäätmed 1% ohtlikke jäätmeid. Jäätmete ohtlikkuse vähendamiseks on väga oluline eraldada tekkivad ohtlikud olmejäätmed mitteohtlikest ning tagada nende keskkonnaohutu käitlemine.

Koduses majapidamises tekkinud ohtlikud jäätmed, nagu kasutuskõlbmatuks muutunud patareid, akumulaatorid, õlid, õlifiltrid, ravimid, värvid, lakid ja lahustid ning elavhõbedalambid ja –termomeetrid on võimalik tasuta üle anda ohtlike jäätmete avalikes kogumispunktides (keskkonnajaamades) ja Läänemaa Jäätmejaamas Pullapääl.

4.6 Probleemtooted

Probleemtoode on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada ohtu tervisele või keskkonnale, keskkonnahäiringuid või keskkonna ülemäärast risustamist. Probleemtoodete hulka kuuluvad patareid ja akud; PCB-sid sisaldavad seadmed; mootorsõidukid ja nende osad; elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad.

Vastavalt tootjavastutuspõhimõttele on tootjad kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodetest tekkivate jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise ja omama selle kohustuse täitmiseks piisavalt tagatist. Tootja võib valida, kas ta täidab kohustused individuaalselt, annab need kirjaliku lepinguga üle tootjate ühendusele või ühineb tootja ühendusega.

Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed on üks kiiremini kasvavaid jäätmevooge. Need jäätmeliigid sisaldavad väärtuslikke metalle, kuid samas hulgaliselt ka äärmiselt keskkonnaohtlikke komponente nagu elavhõbe, tina, kaadmium, freoonid jne.

Eestis korraldavad elektri- ja elektroonikaseadmete tootmise ja müügiga tegelevate ettevõtjate poolt neil lasuvate tootjavastutuse kohustuste täitmist MTÜ EES-Ringlus⁸ ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu⁹. MTÜ EES Ringlus tegeleb lisaks ka patareide ja akude kogumisega.

Haapsalu linnas on võimalik elektri- ja elektroonikaseadmeid, sh külmkapid, elektripliidid, pesumasinad ja televiisorid või neist tekkinud jäätmeid, üle anda MTÜ EES-Ringlus elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kogumispunkti Läänemaa jäätmejaamas (Pullapää) või uue toote ostmisel kauplusse.

Läänemaa jäätmejaamas koguti 2008. aastal 16,719 t kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmeid.

Euroopa Liidu poolt etteantud normatiivide kohaselt tuleks koguda elanikkonnalt 4 kg elektri- ja elektroonikajäätmeid inimese kohta aastas. Samas on selle kontrollimine keerukas, kuna võimalused elektroonikaromu üleandmiseks on loodud müüjate juures, kes aga ei pea statistikat selle kohta, kust pärineb vastav elektroonikaromu.

Aastate jooksul ettevõtete territooriumitele ja mujalegi kogutud ning paigutatud **vanarehvide** EJL jäätmekood: 16 01 03) kohta täpne ülevaade puudub. Haapsalu linnas tegutsevatest ettevõtetest ja eraisikutelt võeti Läänemaa Jäätmejaamas vastu 2007.a. 12,34 t ja 2008.a. 37,26 t vanarehve.

Suuremate Eestis tegutsevate rehvide maaletoojate, edasimüüjate ja protekteerijate poolt on loodud tootjavastutusorganisatsioon MTÜ Eesti Rehviliit¹⁰, kelle põhitegevuseks on vanarehvide kogumise ja taaskasutamise korraldamine. Vanarehve on võimalik üle anda MTÜ Eesti Rehviliit kogumispunkti Läänemaa Jäätmejaamas või uue rehvi ostmisel kauplusse või rehviettevõttesse.

Eestis kasutatakse enamik rehvidest purustatud kujul prügilate prügikehade stabiliseerimiseks, või nende aluste rajamiseks, samuti transporditakse purustatud rehve Soome kus neid kasutatakse vähem tähtsamate maanteedel aluskihtide ehitamiseks, lisaks sellele põletatakse osad rehvid kohalikes katlamajades või põletusseadmetes.

4.7 Tervishoiul tekkivad jäätmed

Tervishoiuasutustes tekib olmejäätmete kõrval spetsiifilisi nn riskijäätmed (teravad ja torkivad jäätmed, nakkusohtlikud ja potentsiaalselt nakkusohtlikud jäätmed), mis nõuavad erikäitlust.

Nimetatud jäätmeid tekib Haapsalu linnas peamiselt haiglas, perearstipunktides ja hambaraviasutustes ning ka apteekides ja taastusraviasutustes.

Tabel 15 Haapsalu linnast kogutud tervishoiul tekkinud jäätmete kogused 2005-2007. a (Allikas Ragn-Sells AS)

Jäätmeliik	Jäätmekood	2007	2008
		tonni	tonni
Jäätmed, mida peab nakkuse vältimiseks koguma ja kõrvaldama erinõuete kohaselt	180103	0,022	0,021
Sortimata ravimikogumid	180198	0,002	0,01

⁸ MTÜ EES-Ringlus: <http://www.eesringlus.ee/>

⁹ MTÜ Eesti Elektroonikaromu: <http://www.elektroonikaromu.ee/web/>

¹⁰ MTÜ Eesti Rehviliit: <http://www.rehviliit.ee/web2/>

Sortimata ravimikogumid	200198	0,005	0,008
KOKKU		0,029	0,039

Tabel 16 Läänemaa Jäätmejaamas kogutud tervishoiul tekkinud jäätmed 2007 – 2008.a. (Allikas: Ragn-Sells AS)

Jäätmeliik	Jäätmekood	2007	2008
		tonni	tonni
Sortimata ravimikogumid	200198		0,015

Tervishoiul tekkinud nakkusohtlike jäätmete keerulise määratlemise tõttu (seadustes täpselt määratlemata) on tihtilugu raskendatud tervishoiul tekkinud jäätmete nõuetekohase käitlemise üle järelevalve teostamine.

Tervishoiul tekkivate jäätmete käitlust reguleerib lisaks riiklikele õigusaktidele ka Haapsalu linnas jäätmehoolduseeskirja lisa 2 Tervishoiu- ja veterinaarteenuse osutaja jäätmete käitlemise kord

4.8 Haapsalu linnas tegutsevad jäätmekäitlejad

Alates 1 märtsist 2005 on Haapsalu linna haldusterritooriumil korraldatud jäätmevedu, millega on hõlmatud segaolmejäätmed. 1. märtsist 2006 kuni 28 veebruarini 2009.a. omab Haapsalu linna haldusterritooriumil segaolmejäätmete veo osas ainuõigust AS Ragn-Sells. Taaskasutusse suunatava pakendi kogumise ja veoga tegeleb AS Ragn-Sells ja 01.maist 2009 ka ETO konteinerite osas Cleanaway AS ning finantseerib ETO, Eesti Pakendiringlus ja alates 01.04.2009 Tootjavastutusorganisatsioon OÜ.

Läänemaa Jäätmejaama operaatorteenust osutab alates aprillist 2007. AS Ragn-Sells.

Ohtlike jäätmete kogumise ja vedamisega tegeleb Haapsalu linnas peamiselt AS Ragn-Sells.

4.9 Jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine

Riigikogu poolt on määratletud Eesti keskkonnapoliitika, mille üheks põhieesmärgiks on jäätmekäitluse arendamine, jäätmetekke vähendamine ja jäätmete ringlussevõtu ergutamine. Eesmärkide saavutamiseks koostati Eesti Keskkonnategevuskava.

Jäätmeühikute ja keskkonnareostuse vähendamiseks on tarvis maksimaalselt taaskasutada tekkinud jäätmeid, selle võimaluse puudumisel tuleb jäätmed seadusele vastavalt kõrvaldada, kuid võimalikult vähe ladestada prügilasse.

Jäätmete taaskasutamine on jäätmekäitlustoiming, millega jäätmed või neis sisalduvad materjalid võetakse kasutusele uute toodete valmistamisel või energia tootmisel. Jäätmete taaskasutamiseks tuleb need kohapeal liigiti koguda või hiljem liikide kaupa sorteerida. Kohapeal liigiti kogutud materjalide kvaliteet on parem ja võimaldab efektiivsemat taaskasutust.

Jäätmete taaskasutamisel on Haapsalu linnas suur osa ehitus- ja lammutusparhi taaskasutamine erinevates kohtades pinnase täitmiseks. Haapsalu Linnavalitsusel on kaks kehtivat registreerimistõendit maapinna täitmiseks Wiedemanni skvääris ja Õhtu-Kalda äärsel alal. Samuti suunatakse parkidest ja kortermajade juurest kogutud haljastusjäätmed kompostimisele. Kolmas liik jäätmeid, mida Haapsalus taaskasutatakse on reovee sete, millest

tehakse turbaga segamise järel komposti. Koguseliselt ei ole tänasel hetkel täpselt võimalik välja tuua kui suur hulk erinevaid jäätmeid taaskasutatakse. Arvestuslikult võib väita, et kokku taaskasutatakse ca 1000 tonni erinevaid jäätmeid aastas (ehitus- ja lammutusjäätmed, biolagunevad jäätmed jne).

Eeldatavasti põletatakse eramajapidamiste küttekolletes ära suur osa taaskasutatavat paberit ja pappi. Samuti võib eeldada, et toimub teatav biolagunevate jäätmete taaskasutamine, samuti pakendi ja pakendijäätmete taaskasutamine taaskasutusorganisatsioonide poolt. Olulisim probleem siinkohal on ikkagi see, et palju taaskasutatavaid jäätmeid ladestatakse prügilasse olmejäätmete koosseisus.

Jäätmete kõrvaldamine on toiming, millega jäätmed viiakse keskkonda. Peamiseks jäätmete kõrvaldamise viisiks Eestis (sh Haapsalu linnas) on jäätmete ladestamine prügilatesse. Haapsalu linnas tekkivad ladestatavad jäätmed ladestatakse **Väätsa prügilas**, mis asub Haapsalu linna piirist ca 140 km kaugusel Järvamaal. Läänemaa ainuke prügila Pullapää prügila suleti 2006 aastal kui nõuetele mitte vastav prügila

Väätsa prügila kasutab oma töös tänapäevaseid tehnilisi vahendeid. Prügilas on nõuetele vastav jäätmete ladestusala, nõrgvee ja prügilagaasi kogumissüsteem, puhastusseadmed, jäätmepress TANA, pakendijäätmete sorteerimisliin, kompostimisväljak ja inertsete jäätmete ladestusala. Neil on kaasaegsed transpordivahendid, multiliftveokid ning pressautod. Taaskäitlus kompleksi kuuluvad garaaž-töökoda, sorteerimishall, ohtlike ja sorteeritud jäätmete hoone ning ladu-varjualune.

4.10 Jäätmekäitluseks vajalik loodusvara

Jäätmeseaduses on jäätmekäitluseks vajaliku loodusvara all mõeldud vee, turba, savi ja pinnase kasutamise mahu hinnangut. Haapsalu linna haldusterritooriumil ei ole prügilat. Haapsalu linn on üheks osapooleks Läänemaa Jäätmejaamas, selle rajamisel oli projektijuht. Samuti osaleti koostöölepingu alusel Pullapää prügila sulgemisel. Prügila sulgemisel kasutati kattematerjalidena 32 300 m³ erinevat pinnast.

Vähesel määral võivad erinevad loodusvarad leida kasutust jääkreostuste likvideerimisel ja ebaseaduslike prügi mahapanekukohtade katmisel. Vajaminevat loodusvarade mahtu ei saa praegu täpselt hinnata ning see selgub juba konkreetsete tegevuste kavandamise käigus.

5. JÄÄTMEKÄITLUSE MÕJU KESKKONNA SEISUNDILE

Jäätmekäitluse mõju keskkonnale avaldub mitmest aspektist, mõju keskkonnale võib olla nii otsene (loodusliku keskkonna reostamine, inimese tervise ja heaolu kahjustamine) kui kaudne (prügilate ümbruses maa hinna langus, prügilate sulgemisega kaasnev loodusressursi kulu).

Oma olemuselt on jäätmekäitluse mõju nii lokaalne, regionaalne kui ka globaalne.

Lokaalne mõju – prügilate või muude jäätmekäitluskohtade negatiivne mõju põhja- ja pinnavee kvaliteedile, hais ja häiringud.

Regionaalne – ohtlike jäätmete kõrvaldamine keskkonda, nende nõuetevastane käitlemine, näiteks vedelate jäätmete mõju Läänemere elustikule.

Globaalne – kasvuhoonegaaside emissioon prügilatest (metaan) või seoses jäätmete põletamisega (CO₂, NO_x).

Jäätmekäitluse negatiivse keskkonnamõju kontrollimise ja vähendamise eeltingimuseks on kõigi jäätmetekitajate haaramine korraldatud jäätmekäitlussüsteemi ja kontroll tekkivate

jäätmevoogude üle. Kõrvaldatavate jäätmete koguste vähendamine on võimalik läbi jäätmete kohapealse sorteerimise, mis loob eeldused erinevate jäätmete suunamiseks kordus- ja taaskasutusse. Jäätmete kohtsorteerimist piiravad puuduvad sorteerimisharjumused ning lahuskogumise võimalused. Puuduseks on ka võimalike eraldikogutud jäätmete vastavate käitlusvõimaluste puudumine, mistõttu võidakse käidelda ka eraldikogutud jäätmed koos segajäätmetega.

Jäätmekogumisel avaldab keskkonnamõju eelkõige köögi- ja sööklajajäätmete ning muude orgaaniliste jäätmete kogumine. Nimetatud jäätmed hakkavad kogumise harva tühendamise korral roiskuma, põhjustades nii haisu kui jääkvedelike teket. Ohtlike jäätmete kogumise ja hoiustamisega kaasneb ebaõigete lahenduste kasutamisel mõju eelkõige töötajate tervisele ja tööohutusele ning ümbritsevale keskkonnale. Kodumajapidamistes toimub paratamatult teatav kogutavate jäätmete kohapealne kõrvaldamine – kompostimine, põletamine. Korrekse käitumise korral ei oma teatavate jäätmeliikide kohapealne taaskasutamine või kõrvaldamine olulist negatiivset mõju.

Jäätmeveo keskkonnamõju on üldjuhul tagasihoidlik ning sarnane muu transpordist tuleneva keskkonnamõjuga – müra, transpordivahendite heitgaasid jm. Jäätmeveo puhul tuleb kasutada selleks sobivaid vahendeid, et oleks välditud jäätmete mahapudenemine nii laadimistöödel kui veo käigus.

Probleemiks on põletamiseks mittesobilike jäätmete põletamine. Eelkõige on see põhjustatud inimeste teadmatusel, millist kahju jäätmed tekitavad loodusele ning järelvalve puudumisest jäätmekäitluse üle.

Kokkuvõte

Jäätmekäitluse negatiivsete keskkonnamõjude minimeerimiseks on vaja rakendada käesolevas jäätmekavas loetletud tegevusi, mis aitavad korrastada jäätmekäitlust, suurendada jäätmete sortimist ja taaskasutust, vähendada prügilatesse ladestatavate jäätmete koguseid ning seega ka ohtlike jäätmete sattumist keskkonda. Eesmärk on suurendada taaskasutatava materjali ringlust ning vältida selle ladestamist looduskeskkonda

6. JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID

6.1 Eesmärkide püstitamise alused

Haapsalu linna jäätmekava eesmärkide püstitamisel jälgitakse:

- jäätmehoolduse olemasolevat olukorda ja probleeme;
- Eesti Keskkonnastrateegias antud jäätmehoolduse suundi ja õigusaktides antud nõudeid;
- Riigi jäätmekava 2008-2013;
- Haapsalu linna arengukava aastateks 2009 – 2013.
- Haapsalu Jäätmekava 2005-2010
- koostöövõimalusi teiste omavalitsustega.

6.2 Õigusaktidest tulenevad nõuded

Arvestades praegust ning prognoositavat elanikkonna ja ettevõtluse struktuuri ning jäätmeteket, on Haapsalu linnas jäätmehoolduse kavandamisel olulised järgmised õigusaktidest tulenevad nõuded:

6.2.1 Jäätmete tekke vältimine ja vähendamine

Jäätmete tekke vältimine ja vähendamine (Jäätmeseadus):

- Iga tegevuse juures tuleb rakendada kõiki sobivaid jäätmetekke vältimise võimalusi, samuti kanda hoolt, et jäätmed ei põhjustaks ülemäärast ohtu tervisele, varale ega keskkonnale (§ 21 lg 1);
- Rakendada loodusvarade ja toorme säästlikuks kasutamiseks parimat võimalikku tehnikat, sealhulgas tehnoloogiat, milles võimalikult suures ulatuses taaskasutatakse jäätmeid (§ 21 lg 2 p 1);
- Kavandada, projekteerida, valmistada ja sisse vedada eeskätt sellised tooteid, mis on kestvad ja korduskasutatavad ning mille kasutuselt kõrvaldamisel tekkinud jäätmed on taaskasutatavad võimalikult suurel määral (§ 21 lg 2 p 2);
- Toodete valmistamisel peab tootja võimalikult suures ulatuses piirama ohtlike ainete kasutamist, et vältida nende sattumist keskkonda, hõlbustada toodetest tekkinud jäätmete ringlussevõttu ning vältida vajadust kõrvaldada jäätmeid ohtlike jäätmetena, edendama teisese toorme kasutamist toodetes (§ 24 lg 1);
- Tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdüd või sisseveetud probleemtoodetest tekkinud jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise ja omama selle kohustuse täitmiseks piisavat tagatist (§ 26 lg 1).

6.2.2 Jäätmete taaskasutamine

Jäätmete taaskasutamine (Jäätmeseadus):

- Jäätmed tuleb taaskasutada, kui see on tehnoloogiliselt võimalik ning kui see ei ole muude jäätmekäitlusmoodustega võrreldes ülemäära kulukas (§ 30 lg 1);
- Jäätmete energiakasutusele tuleb eelistada jäätmete ringlussevõttu materjalina või toormena (§ 30 lg 2).

6.2.3 Pakendi ja pakendijäätmete vältimine, kogumine ja taaskasutamine

Pakendi ja pakendijäätmete vältimist, kogumist ja taaskasutamist reguleerib Pakendiseadus.

Taaskasutatava pakendi suhtes rakendatakse järgmisi nõudeid:

- 1) pakend, mille jäätmete taaskasutamine toimub materjali ringlussevõtuga, peab olema valmistatud viisil, mis võimaldab selle materjalist teatud osa ringlusse võtta ning kasutada müügi- ja kauba tootmisel, kusjuures ringlussevõetava materjali osakaal võib sõltuda pakendi valmistamiseks kasutatud materjalist;
- 2) pakendil, mille jäätmete taaskasutamise eesmärk on energiakasutus, peab olema minimaalne kütteväärtus, mis võimaldaks energiakasutuse optimeerimist;
- 3) pakend, mille jäätmeid taaskasutamise eesmärgil kompostitakse, peab olema bioloogiliselt lagunev, kuid see ei tohi takistada pakendijäätmete eraldi kogumist, kompostimist või nende käitlemiseks ettenähtud muid toiminguid;
- 4) biolagunev pakend peab olema valmistatud nii, et suurem osa selle jäätmete füüsilisel, keemilisel, termilisel või bioloogilisel lagunemisel tekkivast kompostist laguneks süsinikdioksiidiks, biomassiks ja veeks. (§ 13 lg 5)

Pakendiettevõtja on kohustatud tasuta võtma oma kauba veo- ja rühmapakendi (§ 20 lg 1).

Alates 2004. aasta 1. maist peab pakendiettevõtja, välja arvatud isik, kes müüb pakendatud kaupa, tagama oma pakendatud kauba ja sisseveetud pakendatud kauba pakendijäätmete taaskasutamise järgmises ulatuses:

- 1) pakendijäätmete kogumassist vähemalt 50 %-ni aastas;
- 2) pakendijäätmete kogumassist ringlussevõtuna vähemalt 25 %-ni aastas ja iga pakendimaterjali liigi kogumassist vähemalt 15 %-ni aastas. (§ 36 lg 1).

Alates 2009. aasta 1. jaanuarist tuleb pakendijäätmeid taaskasutada järgmiselt:

- 1) pakendijäätmete kogumassist vähemalt 60% kalendriaastas;

- 2) pakendijäätmete kogumassist ringlussevõtuna vähemalt 55 ja mitte rohkem kui 80% kalendriaastas (§ 36 lg 2).

Et tagada eelnevalt toodud taaskasutamise sihtarvude täitmine, peab pakendiettevõtja alates 2009. aasta 1. jaanuarist taaskasutama pakendimaterjali liike kalendriaastas vähemalt järgmistes ulatuses:

- 1) 70 protsenti klaasijäätmete kogumassist ringlussevõtuna;
- 2) 70 protsenti paberi- ja kartongijäätmete kogumassist, kusjuures 60 protsenti kogumassist ringlussevõtuna;
- 3) 60 protsenti metallijäätmete kogumassist ringlussevõtuna;
- 4) 55 protsenti plastijäätmete kogumassist, kusjuures 45 protsenti plastijäätmete kogumassist ringlussevõtuna ja 22,5 protsenti plastijäätmete kogumassist uuesti plastiks töödelduna;
- 5) 45 protsenti puidujäätmete kogumassist, kusjuures 20 protsenti kogumassist ringlussevõtuna. (§36 lg 3).

Muu pakendimaterjal tuleb taaskasutada võimalikult suures koguses vastavalt olemasolevatele tehnilistele võimalustele ja majanduslikule põhjendatusele (§ 36 lg 4).

Tulenevalt Pakendiseaduse § 17¹ nõuetest pakendijäätmete kogumiskohtadele, peab taaskasutusorganisatsioon tagama alates 1. jaanuarist 2009, et Haapsalu linnas oleks kogumiskohtade tihedus vähemalt üks koht jäätmevaldajast 500 meetri raadiuses.

Eelnevalt nimetatud kogumiskohtade asukohad, kogumiskonteinerite miinimumarv ja miinimummaht iga kogumiskoha kohta ning nende tühjendamissagedus lepitakse kokku taaskasutusorganisatsiooni ja Haapsalu Linnavalitsuse vahel. Linnavalitsusega kokkuleppel võib pakendijäätmete kogumist korraldada ka nende tekkekohal kogumisenä. Sel juhul võib linnavalitsuse nõusolekul vähendada pakendijäätmete kogumiskohtade tihedust ning kogumiseks ettenähtud konteinerite arvu ja mahtu.

Kohalikele omavalitsusele on pakendiseadusega antud ka järelevalve funktsioon. Pakendiseaduse § 26 lg 5 paneb kohaliku omavalitsuse organile kohustuse teostada järelevalvet oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete tagasivõtmise, kogumise ja taaskasutamise üle. Samuti on kohaliku omavalitsuse organil pakendiseaduse § 26 lg 2 alusel õigus teostada järelevalvet pakendiseaduse täitmise üle laiemalt, vastavalt keskkonnajärelevalve seadusega kehtestatud korrale. Linnavalitsusel on õigus kontrollida pakendiettevõtjate ning pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise seotud isikute tegutsemiskohti ning raamatupidamise ja teisi pakendi ja pakendijäätmete arvestuse aluseks olevaid dokumente (§ 26 lg 3). Järelevalve teostamisel tehakse koostööd teiste pädevate organisatsioonidega, kelleks on Keskkonnainspeksioon, Tarbijakaitseamet, Maksu- ja Tolliamet, Tervisekaitseinspeksioon, Veterinaar- ja Toiduamet.

6.2.4 Korraldatud jäätmevedu

Jäätmevedu kohaselt korraldab kohalik omavalitsus oma haldusterritooriumil olmejäätmete kogumise ja veo.

Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka muid jäätmeid, kui seda tingib oluline avalik huvi. Korraldatud jäätmevedu tuleb korraldada alates 01.01.2005.a. Teised korraldatud jäätmete veoga seonduvad omavalitsuse kohustused on ära toodud käesoleva jäätmekava punktis 3.3.

6.2.5 Jäätmete töötlemine

Jäätmevedu § 35 kohaselt on keelatud ladestada prügilasse töötlemata jäätmeid (töötlemise kohustus ei laiene jäätmetele, mille töötlemine ei vähenda jäätmete kogust ega ohtlikkust

inimese tervisele või keskkonnale, samuti neile püsijäätmetele, mille töötlemine ei ole tehniliselt otstarbekas).

6.2.6 Olmejäätmete sortimine

Olmejäätmete võimalikult suures osas taaskasutamiseks tuleb need enne prügilasse ladestamist sortida (Jäätmeseadus § 36 lg 1). Segunenud ja sorteerimata olmejäätmete ladestamine prügilasse on keelatud (§ 36 lg 2). Liigiti kogutud jäätmete suhtes viiakse vajadusel läbi järelsorteerimine (§ 36 lg 3). Vajadusel tuleb sorditud olmejäätmeid enne ladustamist täiendavalt töödelda (§ 36 lg 4).

Keskkonnaministri 16. jaanuari 2007.a määrusega nr 4 on kehtestatud olmejäätmete sortimise kord, sorditud jäätmete liigitamise alused ning olmejäätmete sortimise korraldus, et suurendada taaskasutatavate olmejäätmete kogust ja vähendada prügilasse ladestatavate olmejäätmete, sealhulgas biolagunevate jäätmete kogust.

Sortimine on tegevus, mille käigus eraldatakse segaolmejäätmetest ennekõike ohtlikud jäätmed, samuti taaskasutatavad jäätmed, kui sortimine ja väljanopitud jäätmete taaskasutamine on tehnoloogiliselt võimalik ning nende tegevustega ei kaasne ülemääraseid kulutusi.

Tagamaks väljasorditava jäätmematerjali kõrgemat kvaliteeti, suurendada selle taaskasutusvõimalusi, parendada sortimise tõhusust ning vältida ülearust energia- ja tööjõukulu järgneval järelsortimisel või segunenud olmejäätmete lahutamisel, tuleb esmajoonel kasutada kõiki võimalusi olmejäätmete sortimiseks nende tekkeomendil või vahetult peale seda tekkekohas, ning väljanopitud jäätmete kogumiseks ja üleandmiseks jäätmekäitlejale liikide kaupa (Kkm määrus 16.01.2007 nr 4 § 3 lg 1)

Olmejäätmete sortimisel tekkekohas tuleb liigiti koguda vähemalt järgmised jäätmeliigid vastavalt jäätmenimistu jäätmeliikide või alajaotiste koodidele:

- 1) paber ja kartong (20 01 01);
- 2) pakendid (15 01);
- 3) ohtlikud jäätmed (jäätmenimistu alajaotises 20 01 tärniga «*» tähistatud jäätmed);
- 4) biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01);
- 5) biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08);
- 6) probleemtoodete jäätmed, sealhulgas romusõidukid ja nende osad (16 01), kaasa arvatud vanarehvid (16 01 03), elektroonikaromud ja nende osad (16 02), patareid ja akud (16 06);
- 7) põlevjäätmed, sealhulgas puit (20 01 38), plastid (20 01 39);
- 8) suurjäätmed (20 03 07);
- 9) metallid (20 01 40).

Sama määruse § 5 lg 1 kohaselt, kui kohaliku omavalitsuse üksus on korraldanud oma haldusterritooriumil eelnevalt nimetatud loetelus 1–4 nimetatud olmejäätmete tekkekohas sortimise ja liigiti kogumise, mis on võimaldanud oluliselt vähendada nende jäätmete osakaalu ülejäänud segaolmejäätmete koostises ning suurendada taaskasutamisele suunatavate jäätmete koguseid, loetakse tekkekohas sortimisest ja liigiti kogumisest ülejäänud jäätmed töödelduks Jäätmeseaduse mõistes ning neile ei rakendu prügilasse ladestamise keeld.

6.2.7 Probleemtoodete käitlemine

Jäätmeseaduse § 25 lg 2 kohaselt on probleemtoodeteks: patareid ja akud, PCB-sid sisaldavad seadmed, mootorsõidukid ja nende osad ning elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad. Tootja on kohustatud tagama tema poolt valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodetest tekkinud jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise ning selle kulud kannab tootja. Nimetatud kohustused laienevad ka neile probleemtoodete jäätmetele, mis on tekkinud enne nende kohustuste jõustumist.

Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2004. a. määruse nr 352 "Mootorsõidukite ja nende osade kogumise, tootjale tagastamise, taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded, kord ja sihtarvud ning rakendamise tähtajad", § 4 lõigetest 1 ja 2, on alates 1. jaanuarist 2006 tootja kohustatud romusõidukist taaskasutama vähemalt 85% romusõiduki aastasest keskmisest massist. Korduskasutusse ja ringlusse võetavate komponentide, materjalide ja ainete mass on vähemalt 80% romusõiduki aastasest keskmisest massist. Alates 1. jaanuarist 2015 on tootja kohustatud romusõidukist taaskasutama vähemalt 95% romusõiduki aastasest keskmisest massist. Korduskasutusse ja ringlusse võetavate komponentide, materjalide ja ainete kogus on vähemalt 85% romusõiduki aastasest keskmisest massist.

EL elektri- ja elektroonikaseadmete direktiivi (2002/96/EÜ) kohaselt on püstitatud eesmärgiks koguda kodumajapidamistest 31.12.2006. a. 4 kg elektri- ja elektroonikajäätmeid inimese kohta aastas. Uutele liikmesriikidele, sh Eestile, on tehtud erand, mille kohaselt tuleb vastav sihtarv täita hiljemalt 2008. aasta detsembriks.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 20. aprill 2009 määruse nr 65 "Elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad", § 8 lg 2 kohaselt peab Tootja tagama, et saavutatakse jooksva kalendriaasta kestel kogutud elektroonikaromude taaskasutamine järgmiselt:

1) määruse lisas sätestatud elektri- ja elektroonikaseadmete kategooriatesse 1 ja 10 (suured kodumasinad ja automaadid) kuuluvaid seadmeid vähemalt 80% ulatuses seadmete keskmisest massist ning korduskasutatavaid ja ringlussevõetavaid seadmete komponente, materjale ja aineid vähemalt 75% ulatuses seadmete keskmisest massist;

2) määruse lisas sätestatud elektri- ja elektroonikaseadmete kategooriatesse 3 ja 4 (Infotehnoloogia- ja telekommunikatsiooniseadmed ja tavatarbijatele määratud seadmed) kuuluvaid seadmeid vähemalt 75% ulatuses seadmete keskmisest massist ning korduskasutatavaid ja ringlussevõetavaid seadmete komponente, materjale ja aineid vähemalt 65% ulatuses seadmete keskmisest massist;

3) määruse lisas sätestatud elektri- ja elektroonikaseadmete kategooriatesse 2, 5, 6, 7 ja 9 (väikesed kodumasinad; valgustusseadmed; elektri- ja elektrontööriistad; mänguasjad, vaba aja veetmise ja spordiasjad ning seire ja valveseadmed) kuuluvaid seadmeid vähemalt 70% ulatuses seadmete keskmisest massist ning korduskasutatavaid ja ringlussevõetavaid seadmete komponente, materjale ja aineid vähemalt 50% ulatuses seadmete keskmisest massist;

4) gaaslahenduslampide korduskasutatavaid ja ringlussevõetavaid komponente, materjale ja aineid vähemalt 80% ulatuses lampide massist.

Vabariigi Valitsuse 7. augusti 2008. a. määrusega (jõustub 26. septembrist 2008) nr 124 on kehtestatud patareidest ja akudest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad. Nimetatud määruse kohaselt peab jäätmevaldaja koguma patarei- ja akujäätmed lahus muudest jäätmetest (§ 4) ja tootja on kohustatud kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed tarbijalt turustaja müügikohtade kaudu tagasi võtma tasuta, sõltumata sellest, kas tarbija kavatses osta uue patarei või aku või mitte. Tootja varustab turustajat kogumiseks vajaliku kogumismahutiga (§ 5, lg 1).

Lisaks on tootja kohustatud patareide ja akude turustajalt, kohalikul omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt patarei- ja akujäätmed tasuta tagasi võtma (§ 5, lg 2).

Määruse § 6-ga on kehtestatud patarei- ja akujäätmete kogumise määrad. Patarei- ja akujäätmete kogumise määr (edaspidi kogumise määr - rakendatakse esimest korda 2011. aasta kohta) on konkreetse kalendriaasta protsendimäär, mis saadakse kalendriaasta jooksul

kogutud patarei- ja akujäätmete massi jagamisel selle aasta ja kahe eelneva aasta jooksul keskmiselt aastas vahetult tarbijale müüdüd või kolmandatele isikutele tarbijatele müümiseks üleantud patareide ja akude massiga.

Ettevõtja, kes võtab tarbijalt vastu patarei- ja akujäätmey, on kohustatud tagama järgmised kantavate patareide ja akude jäätmey kogumise määrad:

- 1) 26. septembriks 2012 – vähemalt 25%;
- 2) 26. septembriks 2016 – vähemalt 45% (§ 6 lg 2).

Nimetatud kogumise määra arvutamisel võetakse arvesse ka elektroonikaromudest eemaldatud patareid ja akud.

Ettevõtja, kes võtab tarbijalt vastu patarei- ja akujäätmey, on kohustatud tagama järgmised mootorsõidukite patarei- ja akujäätmey kogumise määrad:

- 1) 26. septembriks 2012 – vähemalt 75%;
- 2) 26. septembriks 2016 – vähemalt 90% (§ 6 lg 4).

Nimetatud kogumise määra arvutamisel ei võeta arvesse romusõidukitest eemaldatud patareid või akusid.

Patarei- ja akujäätmey tuleb koguda ka siis, kui kõik eelnevalt nimetatud kogumise määrad on saavutatud.

Jooksva kalendriaasta kestel kogutud patarei- ja akujäätmey ringlussevõtul peab ettevõtja, kes võtab tarbijalt vastu patarei- ja akujäätmey, saavutama hiljemalt 26. septembriks 2011 järgmised minimaalsed ringlussevõtu sihtarvud:

- 1) pliiatareid ja -akude ringlussevõtt keskmiselt 65 massiprotsendi ulatuses, sealhulgas patareis ja akus sisalduva plii võimalikult kõrgemal tasemel ringlussevõtt, mis on ilma ülemääraste kulutusteta tehniliselt teostatav;
- 2) kaadmium-nikkelpatareid ja -akude ringlussevõtt keskmiselt 75 massiprotsendi ulatuses, sealhulgas patareis ja akus sisalduva kaadmiumi kõrgemal tasemel ringlussevõtt, mis on ilma ülemääraste kulutusteta tehniliselt teostatav;
- 3) muude patarei- ja akujäätmey ringlussevõtt keskmiselt 50 massiprotsendi ulatuses (§ 7, lg 1).

6.2.8 Tervishoiul tekkivate jäätmey käitlemine

Keskkonnaministri määruse 29.04.2004 nr 38 “Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded”, § 19, lg 3 kohaselt ei tohi prügilasse ladestada tervishoiu- ja veterinaarasutuste nakkustekitavaid jäätmey.

Kõlbmatute ravimite käitlemist reguleerib *ravimiseadus*. Kõik ravimid, mis ei vasta kvaliteedinõuetele või mille kõlblikkuse aeg on lõppenud või mille kasutamine on Eestis keelustatud või mis mõnel muul põhjusel ei leia sihipärast kasutamist (kõlbmatud ravimid), tuleb turult kõrvaldada (§ 35, lg 1).

Kõlbmatud ravimid, mis on jäätmeseaduse kohaselt määratletud ohtlike jäätmeyena, tuleb koguda muudest jäätmeyest eraldi vastavalt selles nimistus toodud liigitusele ning märgistada Jäätmeseaduse kehtestatud korra kohaselt (§ 35, lg 3).

Ohtlike jäätmeyena määratletud kõlbmatud ravimid tuleb hävitada selleks tegevuseks ohtlike jäätmey käitluslitsentsi omavas ettevõttes (§ 36, lg 1).

Lisaks jäätmeseaduse alusel jäätmeyeluba omavatele isikutele peavad kõlbmatuid ravimey tarbijatelt vastu võtma ja hävitamisele suunama üldapteek, veterinaarravimite osas ka veterinaarapteek (§ 37, lg 1).

Kõlbmatute narkootiliste ja psühhotroopsete ravimite tarbijatelt vastuvõtmise õigus on ainult nimetatud ainete käitlemise õigust omaval apteegil (§ 37, lg 2).

6.2.9 Jäätmete kõrvaldamine

Jäätmete kõrvaldamine (Jäätmeseadus):

Jäätmed kõrvaldatakse nende tekkekohale võimalikult lähedal asuvas tehnoloogiliselt sobivas jäätmekäitluskohas, kus on tagatud tervise- ja keskkonna ohutus (§ 32).

6.2.10 Ladestamine prügilas

Lisaks sellele, et alates 01.01.2008 kehtib sortimata olmejäätmete vastuvõtu ja ladestamise keeld kõikidele prügilatele, on prügilas keelatud ladustada kasutatud rehve (Jäätmeseadus § 35¹, lg 1). Rehvide ladustamise keeld ei laiene prügilas ehitusmaterjalina kasutatavatele tükeldatud rehvidele.

Vastavalt jäätmeseadusele peab biolagunevate jäätmete osatähtsus vähenema prügilatesse ladestavate olmejäätmete hulgas:

- alates 16. juulist 2010 ei tohi see olla üle 45 massiprotsendi;
- alates 16. juulist 2013 üle 30 massiprotsendi;
- alates 16. juulist 2020 üle 20 massiprotsendi (§134).

Nimetatud biolagunevate jäätmete osatähtsused on tuletatud Euroopa Nõukogu direktiivis 1999/31/EÜ prügilate kohta sätestatud eesmärkidest, kus aluseks on võetud 1995.a. (baasaasta) tekkinud biolagunevate olmejäätmete kogus. Ladestavate biolagunevate jäätmete kogus (kaaluliselt) peab moodustama 2006. aastaks 75%, 2009.a 50% ja 2016 baasaasta tasemest.

Keskkonnaministri määrus 29.04.2004 nr 38 “*Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded*” sätestab prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded.

Määruses on arvestatud Euroopa Liidu Nõukogu 1999. a 26. aprilli direktiivi 1999/31/EÜ prügilate kohta.

Nimetatud määrusest tulenevad nõuded:

- Prügilasse ladestatakse üksnes prügilakõlblikke jäätmeid;
- Jäätmete ladestamine sõltuvalt prügila liigist (püsijäätmed - püsijäätmete, ohtlikud - ohtlike jäätmete, segaolmejäätmed - tavajäätmete prügilasse);
- Prügilasse on keelatud ladestada:
  - 1) vedeljäätmeid (vedeljäätmed on kõik vedelas olekus jäätmeid, kaasa arvatud reovesi, välja arvatud sete ja muda);
  - 2) jäätmeid, mis on prügila tingimustes plahvatusohtlikud, oksüdeerivad, väga tuleohtlikud, tuleohtlikud või sööbivad;
  - 3) tervishoiu- ja veterinaarasutuste nakkusttekitavaid jäätmeid;
  - 4) jäätmeid, mis sisaldavad teadusuuringute või õppetegevuse käigus tekkinud määratlemata või uusi kemikaale, mille mõju inimese tervisele või keskkonnale ei ole teada (näiteks laborijäägid);
  - 5) jäätmeid, mille koostis ja päritolu ei ole teada, välja arvatud jäätmed, mille ladestuskõlblikkus on jäätmevaldaja poolt akrediteeritud laboris kindlaks tehtud;
  - 6) jäätmeid, mille kohta kõik andmed või osa vajalikest andmetest põhinevad akrediteerimata laboris tehtud analüüsidel ning neid andmeid ei ole võimalik usaldusväärselt kontrollida kohapeal;
  - 7) jäätmeid, mille koodinumbreid ei ole kantud jäätme- või kompleksloale.
- Keelatud on jäätmete lahjendamine või segamine üksnes nende ladestamisnõuetele vastavuse saavutamise eesmärgil.

6.3 Jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine, taaskasutamine

Euroopa Liidu ja Eesti jäätmehoolduse üldiseks eesmärgiks on jäätmetekke ja jäätmetest põhjustatud kahjulike mõjude vältimine ja vähendamine. See printsiip sisaldub ka Euroopa Parlamendi ja Nõukogu poolt 22.07.2002 vastu võetud kuuendas keskkonnalasest tegevusprogrammis ja Jäätmeseaduses. Jäätmetekkest ning nende käitlemisest tuleneva mõju vältimise meetmed saab järjestada järgmisse pingeritta:

1. jäätmetekke vältimine;
2. tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
3. jäätmete taaskasutamise laiendamine;
4. jäätmete keskkonnaohutu ladestamine.

Jäätmekoguseid saab vähendada otseselt, näiteks tootmistehnoloogia või tarbimisharjumuste muutmise läbi. Tootmises on jäätmete ja nendest põhjustatud kahjulike mõjude minimeerimine võimalik siis, kui seda on arvestatud tootmisprotsessi kavandamisel. Toote valmistamisel ja sisseveol tuleb kasutada eeskätt selliseid tooteid, mis on pikaajalised ja korduvalt kasutatavad ning mille kõrvaldamisel tekkivad jäätmed on taaskasutatavad võimalikult suurel määral.

Ettevõtlike puhul on eesmärkideks:

- uute ja rekonstrueeritavate ettevõtete puhul jäätmevaese tehnoloogia rakendamine ning parimate võimalike võtete kasutamine;
- kõikide ettevõtete puhul jäätmekäitlussüsteemi parem korraldatus.

Olmesfääris tekkivate jäätmete koguste vähendamine on võimalik eelkõige läbi nõustamise ja inimeste keskkonnateadlikkuse tõusu. Majanduslikuks vahendiks oleks sorteeritud ja sorteerimata jäätmete erinev maksustamine.

Olmesfääris on eesmärkideks:

- elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmise;
- keskkonnasõbralike harjumuste juurutamine (sh jäätmete maksimaalne sorteerimine tekkekohtades, mis tagab jäätmematerjali parima kvaliteedi).

6.3.1 Olmejäätmed

Olmejäätmete, kui kõige heterogeensema koostisega jäätmegrupi puhul on vajalik eesmärkide püstitamiseks ning lahenduste leidmiseks usaldusväärse andmebaasi olemasolu. Haapsalu jäätmevaldajate register on asutatud 2005. aastal ja seda registrit on seniajani peetud Scarabeus programmiga.

Eesmärgiks on nimetatud registri ajakohane pidamine, et seeläbi tagada arvestus Haapsalu linna korraldatud olmejäätmete veoga liitunud ja mitteliitunud jäätmevaldajate, nende poolt tekitatud jäätmekoguste, jäätmekäitlusviiside ja tekkekohtade üle.

Olmejäätmete tekke vähendamine on keeruline probleem, mis ei ole õnnestunud ka arenenud jäätmehooldusega riikides. Olmejäätmete koguse ja ohtlikkuse vähendamine sõltub jäätmete sorteerimise, lahuskogumise ja taaskasutamise määrast ning inimeste tarbimisharjumustest. Haapsalu linnas, nagu ka kogu Eestis, on prognoositav olmejäätmete tekke kasv. Eesmärgiks on stabiliseerida ladestamisele minevate olmejäätmete teke, et alates 2010. aastast stabiliseeruks ladestamisele minevate olmejäätmete kogus.

Olmejäätmete ohtlikkuse vähendamise üheks suunaks on keskkonnale ja inimese tervisele ohutute materjalide (ainete) kasutamine.

Abinõud:

- kodumajapidamistes ja ettevõtetes tekkivate ohtlike jäätmete ja probleemtoodete jäätmete kohtsortimine ja sorteeritud ohtlike ja probleemtoodete jäätmete nõuetekohane edasine käitlemine;
- biolagunevate jäätmete kohtsortimine:
  - nende kompostimiseks ja taaskasutamiseks;
  - olmejäätmete ladustamisel tekkivate keskkonnamõjude vähendamiseks;
- pakendi ja pakendijäätmete kohtsortimine ja sorteeritud jäätmete nõuetekohane edasine käitlemine.

Jäätmete taaskasutamisel on omad piirid, millede ületamine tõstab tunduvalt investeringute vajadust ja töökulu. Paratamatult on vaja mitte taaskasutatav osa kas põletada või ladestada.

Eesmärgid:

- elanikkonna teadlikkuse tõstmine, et saavutataks olmejäätmete nõuetekohane sortimine;
- tekkivate olmejäätmete taaskasutamine vähemalt 30% ulatuses;
- biolagunevate jäätmete (sh paber ja kartong, aia- ja haljastusjäätmed ning köögi- ja sööklajajäätmed) kohtsortimine ja taaskasutamine (vt täpsemalt jäätmekava punkt 6.3.3).

6.3.2 Pakend ja pakendijäätmed

Prioriteetseks suunaks on pakendi ja pakendijäätmete vähendamine. Pakendijäätmete vähendamine on võimalik läbi elanikkonna kui jäätmetekitaja vastavasuunaline harimine ja selgitustöö (säästev tarbimine, kaupade teadlik valik jne).

Reaalseks suunaks tekkinud pakendi ja pakendijäätmetest tulenevate probleemide lahendamisel on valikkogumine ja taaskasutamise suurendamine.

Pakendi ja pakendijäätmete valikkogumisel ja taaskasutusse suunamisel on eesmärgiks arendada koostöös taaskasutusorganisatsioonidega kogu Haapsalu linna hõlmavat pakendi ja pakendijäätmete kogumisvõrgustikku. Kogumisvõrgustiku arendamiseks plaanib Haapsalu Linnavalitus koostöös jäätmevedajaga ja pakendi taaskasutusorganisatsioonidega üle vaadata praegused pakendi ja pakendijäätmete kogumiskonteinerite asukohad ning vajadusel muuta nende asukohti ning paigaldada täiendavaid mahuteid. Haapsalu Linnavalitsus kavatses uuendada taaskasutusorganisatsioonidega lepingu, et täpsemalt fikseerida kogumiskohtade asukohad, kogumiskonteinerite miinimumarv ja miinimummaht iga kogumiskoha kohta ning nende tühjendussagedus.

Koostöös pakendiorganisatsioonidega arendada rida- ja korterelamutes, analoogselt paberi ja kartongi kogumisega ka pakendijäätmete kogumist.

Edaspidi stabiliseerida tekkivate pakendijäätmete kogus elaniku kohta aastas 2010.a tasemel, edendada laiemalt ka pakendi korduskasutust, eriti veo- ja rühmapakendi osas.

6.3.3 Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa olmejäätmetest. Biolagunevate jäätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate olmejäätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnaohu minimeerimisel.

Biolagunevate jäätmete kolm peamist käitlemise võimalust on nõuetekohane jäätmete põletamine koos energiakasutusega (käsitletakse eelkõige segaolmeprügi biolagunevat osa), tsentraliseeritud kompostimine (põhiliselt aiapäätmed, vähemal määral ka toidujäätmed) ja jäätmematerjali ringlussevõtt (eelkõige paberi- ja papijäätmed).

Paberi ja kartongi kompostimine ei ole otstarbekas, kuna need lagunevad aeglaselt ning eraldi kogutud paber ja kartong on väärtuslik teisene tooraine.

Paberi ja kartongi eraldi kogumise eesmärgiks on vähendada koos olmejäätmetega ladestatavate paberi ja kartongi kogust 60 % võrra. Selline paberi- ja kartongi koguste vähendamine on võimalik eelkõige paberi ja kartongi kogumisvõrgustiku tõhustamise abil. Seetõttu peab Haapsalu linna jäätmehoolduseeskirja kohaselt alates 2005 aastast koguma eraldi paberit ja kartongi kui kinnistul (ridaelamutes, korterelamutes) on 5 ja enam korterit. Kui kinnistul on vähem kui 5 või tahkekütust kasutav lokaalküte, peab paberit ja kartongi koguma eraldi ning viima paberi ja kartongi selleks ettenähtud kogumispunkti või põletama selle küttekoldes. Soovi korral võib kinnistule paigaldada ka eraldi kogumismahuti paberi ja kartongi kogumiseks.

Vastavalt Haapsalu Linnavolikogu 31. oktoober 2008 määrusele nr 69 on ka paber ja kartong hõlmatud korraldatud jäätmeveoga.

Ühiskondlike haljasalade hooldamisel tekkivate jäätmete käitlemisel on eesmärgiks suunata need 2010. aasta alguseks **100% ulatuses taaskasutusse** (kompostida).

Koduaedades tekkivate **aia- ja haljastusjäätmete** koguste vähendamiseks tuleb propageerida nende kohapealset komposteerimist ja arvestada sellega, et 01.01.2008 on haljastusjäätmete panek olmeprügi hulka keelatud. Elanikkonnale jääb ka võimalus anda oma aia- ja haljastusjäätmed mõnele vastavat jäätmeluba omavale ettevõttele.

Kompostitavaid biolagunevaid köögijäätmeid tuleb Haapsalu linna jäätmehoolduseeskirja kohaselt koguda alates 2007 aastast eraldi kogumismahutisse kui kinnistul on vähemalt 10 korterit.

Võimaluse korral ja kui see osutub otstarbekaks tuleb biolagunevaid jäätmeid eraldi koguda ka väiksema korterite arvuga kinnistutel. Seejuures on eraldi kogutavad biolagunevad jäätmed soovitatav väikeelamute puhul kompostida oma kinnistul vastavalt Haapsalu linna jäätmehoolduseeskirjale või (ja) kasutada kortermajade puhul samuti kompostreid.

Mitteelamumaa sihtotstarbega kinnistutel tuleb koguda eraldi paberit ja kartongi ning kompostitavaid biolagunevaid jäätmeid, kui neid jäätmeliike tekib kinnistul eraldivõetuna üle 50 kg nädalas. Paberiks käesoleva eeskirja tähenduses ei loeta dokumente, mis tuleb hävitada vastavalt isikuandmete kaitse seadusele ja arhiiviseadusele.

Biolagunevad jäätmed ei ole tänasel hetkel haaratud korraldatud jäätmeveoga. Seniajani on eesmärk taaskasutada (kompostida) kuni 75% ühepereelamutes tekkivatest biolagunevatest jäätmetest.

Ennekõike tuleb tagada, et aastaks 2010 oleks biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates jäätmetes alla 45 massiprotsenti.

6.3.4 Ehitus- ja lammutusprahht

Ehitus- ja lammutusprahi kogus sõltub otseselt majanduslikust olukorrast. Mida kiirem on majanduslik kasv, seda enam toimub vanade majade lammutamine ja uute ehitamine ning uute teede rajamine.

Jäätmekoguste ja ohtlikkuse vähendamise ja taaskasutamise eeldused peituvad eelkõige uusehitiste projekteerimises ja planeerimises. Otseselt sõltub jäätmetekke minimeerimine ehitus- ja remonditööde tegevusest. Ehitus- ja lammutustöödel saab jäätmeid vältida ja vähendada mõistliku töökorraldusega jäätmete tekkekohas. Selleks tuleb:

- suurendada korduvkasutatavate materjalide kasutamist;

- vähendada materjalide raiskamist tööde kõikidel etappidel;
- vähendada ohtlike ainete kasutamist;
- eraldada ja koguda ehituse kõigis etappides tekkivad ohtlikud jäätmed, et tagada nende eraldi käitlemine;
- lammutusjäätmete hulgast, kus on võimalik, eraldada turuväärtust omavad materjalid;
- lammutusjäätmete hulgast eraldada materjalid, mis võivad jäätmete edasisel töötlemisel ja kasutamisel põhjustada probleeme ning kvaliteedi langust.

Eraldi eesmärgina tuleb rõhutada kontrolli saavutamist ehitusjäätmete tekke üle, kuna osa ettevõtete tegevuses tekkivatest jäätmetest pannakse sageli olmejäätmete kogumiseks mõeldud konteineritesse. Seda eriti väikeste ehitus- ja remondiettevõtete tegevuse käigus.

Taaskasutamine. Lähiaastatel on prognoositav mineraalsete jäätmete koguse kasv, lähtuvalt seadusandluse tõhusamast rakendamisest (vajalikud ehitusprojektid, vedajatel jäätmelood jne.) ning karmistuvast järelvalvest. Põhiliseks käitlusskeemiks on tekkivate jäätmete kohapealne sorteerimine ja järgnev taaskasutamine. Ehitus- ja lammutusjätmeid saab taaskasutada järgnevalt:

- täitematerjalina, kus ei ole esitatud kõrgeid kvaliteedinõudeid;
- tellised, puit; materjalid, mida ei ole võimalik ehitustes kasutada;
- sorditud jäätmete taaskasutamine otseses ringluses;
- sorditud ja ohtlike lisanditeta puidujäätmete põletamine.

Puhast puitu võib kasutada ehitusmaterjalitööstuses, kütteks või hakituna kompostis. Puidu taaskasutamist raskendab asjaolu, et ta on tavaliselt kas immutatud, lamineeritud või värvitud.

6.3.5 Metallijäätmed

Kogutud metallijäätmed on väga hästi kasutatavad uute metallesemete tootmiseks. Vanametalli ümbertöötlemisele kulub oluliselt vähem energiat kui metallimaagi kasutamine. Näiteks alumiiniumi puhul on energiasääst 95%. Eestis vanametalli kasutamise võimalused puuduvad, siin kogutud jäätmed eksporditakse.

Eesmärk on suunata taaskasutusse võimalikult suur hulk metallijätmeid. Selle eesmärgi saavutamist aitab saavutada ka asjaolu, et jäätmetekitajal on võimalik saada metallijäätmete käitlejalt (eksportijalt) tasu metallijäätmete äraandmise eest.

6.3.6 Ohtlikud jäätmed

Peamiseks ohtlike jäätmete tekke vältimise ja koguste vähendamise abinõuks on tootmises ohtlike ainete mittekasutamine ja/või nende kasutamise vähendamine. Kõikide ohtlike ainete puhul ei ole see aga võimalik, teatavatel juhtudel võivad väheohtlike materjalide kasutamisel langeda ka toodangu kvaliteediomadused. Jäätmete ohtlikkuse vähendamisel ning jäätmekäitlusest tuleneva keskkonnaohu minimeerimisel on esmatähtis koguda ohtlikud jäätmed tavajäätmetest eraldi ning need kahjutustada vastavaid nõudeid järgides. Ettevõtluses ning kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumis- ning üleandmissüsteem on erinev.

Vastavalt Jäätmeseadusele on kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumise ja üleandmise süsteemi korraldajaks kohalik omavalitsus.

Kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumissüsteemi arendamisel on eesmärkideks:

- teha elanikkonna hulgas selgitustööd tagamaks ohtlike jäätmete sorteerimist kohapeal;
- teavitada elanikkonda ohtlike jäätmete üleandmise võimalustest (sh avalikud kogumispunktid);

Ettevõtluses tekkinud ohtlikud jäätmed tuleb jäätmetekitajal anda käitlemiseks üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele. Jäätmetekitaja peab tasuma üleantud jäätmete käitluskulud. Ettevõtluses tekkivate ohtlike jäätmete käitluse seisukohalt on eesmärkideks:

- saavutada kontroll kõikide ohtlike jäätmeid tekitavate ettevõtete üle, kaasa arvatud väikeettevõtlus;
- tagada ohtlike jäätmete kogumisel tervise- ja keskkonnanõuetega nõuetega täitmine;
- lõpetada ohtlike jäätmete käitlemine selleks mitte õigust omavate isikute poolt;
- jääkreostuskollete ohtlikkuse välja selgitamine ja vajadusel saneerimine.

6.3.7 Probleemtooted

Elektri- ja elektroonikaseadmed ning nende osad on tulenevalt jäätmeseadusest probleemtooted, milliste tootjad on kohustatud tagama nende poolt valmistatud, edasimüüdüd või sisseveetud probleemtoodetest tekkivate jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise. Eesmärgiks on korraldada tekkivate elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kogumine koos ohtlike jäätmetega ja propageerida tootja vastutusprintsipi.

Euroopa Liidu poolt etteantud normatiivide kohaselt tuleb koguda elanikkonnalt 4 kg elektri- ja elektroonikajäätmeid inimese kohta aastas. Samas on selle kontrollimine keerukas, kuna võimalused elektroonikaromu üleandmiseks on loodud müüjate juures, kes aga ei pea statistikat selle kohta, kust pärineb vastav elektroonikaromu.

Vanarehvide käitlemise lahendused tuleb leida riiklikul tasandil, luues selleks vastavad majanduslikud ning tehnilised tingimused. Vanarehvide käitlemise korraldamiseks on küll moodustatud juba tootjavastutusorganisatsioon MTÜ Rehviliit, samas ei ole vanarehvide lõppkäitlemine korraldatud parimal moel.

Mootorsõidukid ja nende osad on Jäätmeseaduse kohaselt probleemtooted, probleemtoodete tootjad on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdüd või sisse veetud probleemtoodetest tekkinud jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise.

Mootorsõidukite ja nende osade käitlemise puhul on eesmärgiks, et neid käideldaks kooskõlas õigusaktidest tulenevate nõuetega ja tootjad saavutaks õigusaktidega seatud eesmärgid (täpsemalt vt jäätmekava punkt 6.2.7).

Patareidest ja akudest tekkinud jäätmete kogumise puhul tuleb propageerida nende eraldi kogumist ja tootja vastutusprintsipi ning arendada koostöös tootjate ja tootjavastutusorganisatsioonidega välja patareide ja akude kogumisvõrgustik (sh patareide kogumismahutid kauplustes ja võimalus anda neid üle avalikes ohtlike jäätmete kogumispunktides).

6.3.8 Tervishoiul tekkivad jäätmed

Täpsemalt on tervishoiu- ja veterinaarteenuse osutaja jäätmete (tervishoiul tekkinud jäätmete) käitlemise kord toodud Haapsalu linna jäätmehoolduseeskirja lisa 2.

Eesmärk on tagada ohtlike tervishoiujäätmete kogumine ja nõuetekohane käitlemine ning lõpetada bioloogiliste ja nakkusohtlike jäätmete ladustamine prügilatesse.

6.4 Jäätmete käitlemine ja keskkonnaohutu kõrvaldamine

Jäätmekäitluse lõppfaasina on reaalseks teeks taaskasutust mitteleidvate jäätmete ladestamine.

Haapsalu linnas tekkinud jäätmeid ladestatakse Väätša prügilas. Läänemaale on rajatud elanikkonnalt ja ettevõtelt jäätmete vastuvõtmiseks omavalitsuste koostöös Läänemaa Jäätmejaam, mis asub Pullapääl suletud prügilala maa-ala kõrval.

Läänemaa jäätmejaama koosseisus on alljärgnevad ehitised ja erinevate jäätmete kogumisvõimalused:

- valgustatud, valvatav, piirdeaiaga ümbritsetud territoorium;
- kontorihoone koos jäätmete visuaalse vaatluse ja kaaluga;
- platsid suuremõtmeliste jäätmete ja ehitusjäätmete vastuvõtmiseks, sorteerimiseks ja purustamiseks ning liigiti ladustamiseks;
- kõvakattega maa-alad jäätmete vastuvõtuks elanikelt;
- hoone ohtlike jäätmete vastuvõtmiseks ja hoiustamiseks;
- vanarehvide hoidmise ala;

Loomsete jäätmete käitlemisega, sh. kõrvaldamisega, tegelevad ettevõtted peavad olema tunnustatud Veterinaar- ja Toiduameti poolt. Eri riskiastmega loomsed jäätmed tuleb käitlemiseks suunata Väike-Maarja loomsete jäätmete käitlustehasesse.

6.5 Korraldatud jäätmevedu

Jäätmeveo optimeerimine ehk korraldatud jäätmeveo korraldamine Haapsalu linnas on äärmiselt oluline keskkonnakaitseline ülesanne, sest tagamaks jäätmete keskkonnaohutut kõrvaldamist kasutatakse taastumatuid loodusvarasid ning põhjustatakse keskkonnale korvamatut kahju. Kodumajapidamistes tekkivate olmejäätmete korraldatud vedu ehk ühe jäätmekäitlusettevõtte teenuste kasutamine aitab optimeerida jäätmevedu ning vähendada kulusid ja transpordist põhjustatud keskkonnasaastet.

Jäätmeseaduse §66 (1) kohaselt on korraldatud jäätmevedu olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta või -kohtadesse kohaliku omavalitsuse organi poolt korraldatud konkursi korras valitud ettevõtja poolt.

Korraldatud olmejäätmete veo eesmärgid:

- kõikide jäätmevaldajate liitumine korraldatud jäätmeveoga;
- kõigi jäätmevaldajate üle kontrolli kehtestamine;
- tekitatud jäätmetest maksimaalse koguse toomine jäätmekäitlussüsteemi;
- võimalikult suure jäätmete taaskasutuse määra kindlustamine;
- jäätmetest minimaalse koguse ladestamine prügilasse.

Haapsalu linna haldusterritooriumil on korraldatud jäätmevedu korraldatud alates 1. märtsist 2005. Haapsalu linna haldusterritoorium moodustab ühe korraldatud jäätmeveo piirkonna.

1. märtsist 2006 – 28. veebruar 2009 oli korraldatud jäätmeveoga hõlmatud üks jäätmeliik - segaolmejäätmed ja ainuõigust segaolmejäätmete veol omas Ragn-Sells AS.

2009. aasta 16. jaanuaril kuulutas Haapsalu Linnavalitus välja uue avaliku konkursi ettevõtja leidmiseks ja ainuõiguse andmiseks korraldatud jäätmeveoks Haapsalu linnas. Konkursil osalenud ettevõtjate poolt esitatud pakkumistest tunnistas linnavalitsus edukaks pakkumiseks Ragn Sells AS-i pakkumise. Linnavalitsuse korraldusega anti Ragn Sells AS-le neljaks aastaks ainuõigus korraldatud jäätmeveoks. 1. juunist 2009 sõlmitava veolepinguga haaratakse korraldatud jäätmeveoga lisaks segaolmejäätmetele ka paber ja kartong ning suurjäätmed.

7. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMISE KORRALDAMINE JA RAHASTAMINE

Jäätmehooldus on jäätmekäitlus, järelevalve jäätmekäitluse üle ja jäätmekäitluskohtade järeelhooldus. Jäätmehoolduse arendamine on aga jäätmealase teabe levitamine, jäätmealane nõustamine ja jäätmehoolduse kavandamine või muu tegevus, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset. Jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil korraldab omavalitsusorgan.

7.1 Jäätmehoolduse arendamise kavandamine

Haapsalu linna jäätmehoolduse arendamise kavandamisel on aluseks linnavolikogu poolt kinnitatud jäätmekava. Jäätmekava peab olema kooskõlas kehtivate õigusaktide ja riigi jäätmekavaga ning arvestama jäätmemajanduse reaalse olukorraga. Selle tagamiseks tuleb jäätmekava perioodiliselt üle vaadata ning vajadusel täiendada.

Jäätmekavas toodud eesmärkide saavutamiseks tuleb Haapsalu linnal järgida jäätmekava peatükis 7.6 toodud tegevuskava.

7.2 Teadlikkuse tõstmine ja järelevalve tõhustamine

Kaasaegse jäätmekäitluse arendamine ei ole üksnes tehniline, vaid ka sotsiaalne probleem. Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmekäitlust edendada. Valmisolek omakorda on seotud motivatsiooniga – parandada elukeskkonda tervikuna, vähendada jäätmekäitluse maksumust jne.

Pideva selgitustöö ja teavitamise aluseks on eesmärgistatud info edastamine, info edastamise viisideks on kohalikud ajalehed, kuulutused, viidad, bukletid, internet. Kuna interneti kasutamine on piiratud, siis on informatsiooni vajalik dubleerida ka paber kandjal.

Elanike kaasamisel tehtava selgitustöö saab jagada kaheks:

- üldine süstemaatiline keskkonnakasvatuse, sh ka kõikidele sihtgruppidele suunatud säästva jäätmekäitluse selgitustöö;
- konkreetse jäätmekäitlusprogrammi käivitamise eelne ja selle toimimise ajal toimuv selgitustöö.

Selgitustöö kavandamisel on oluline arvestada ka sihtgrupist tulenevate asjaoludega. Soovitav oleks viia läbi erinevaid kampaaniaid erinevatele sihtgruppidele, arvestades näiteks vanust (täiskasvanud, noored), asustust/elukohta (eramajad, korterelamud). Selgitustöö läbiviimisel tuleb arvestada, et sihtgruppi ei koormataks antava infoga üle, jagatav info peaks olema lihtsalt mõistetav ja samas peab olema viide spetsiifilise teabe kättesaadavuse kohta.

Ulatuslikuma teavitustöö tegemiseks tuleb ilmselt rahalist abi otsida ka väljastpoolt linna (keskkonnafondidest), võimalik on kaasata ka kohalikke ettevõtjaid.

Teadlikkuse tõusu saab kiirendada ka järelevalve tõhustamise kaudu. Jäätmekäitluse üle teostavad järelevalvet Keskkonnainspeksioon ja tema piirkondlikud bürood.

Keskkonnajärelevalve seaduse järgi on ka kohalik omavalitsus järelevalveasutus, millel on oma territooriumil Keskkonnainspeksiooniga samasugused õigused ja kohustused.

Kodanikel on võimalik teavitada Keskkonnainspeksiooni keskkonnalastest õigusrikkumistest Keskkonnainspeksiooni valvetelefoni 1313 kaudu, mis on ööpäevaringne.

Järelevalve tõhustamise abinõud on järgmised:

- parem koostöö Keskkonnainspeksiooni ja omavalitsuse vahel;
- jäätmetekitajate jäätmearuande kohustus;
- jäätmevaldajate registri pidamine;
- avalikkuse kaasamine risustamisest ja jäätmete seadusevastasest ladestamisest teatamine (naabrivalve).

7.3. Koostöö teiste omavalitsustega

Seoses nii avaliku kui erasektori teenindusasutuste koondumisega Haapsalu linna, on linn Läänemaa tõmbekeskuseks.

Lääne maakonna omavalitsusi ühendab Läänemaa Omavalitsuste Liit (LOVL). LOVL-i põhiülesanded on esindada oma liikmete huve, koordineerida omavalitsuste tegevust ühist huvi pakkuvates küsimustes, kaasa aidata oma liikmete teadmiste ja ametioskuste täiendamisele, koguda informatsiooni, seda süstematiseerida ning levitada oma liikmete hulgas.

Koostöös 8 Läänemaa omavalitsusega korraldati Pullapää prügilala sulgemine (2006-2007). Sulgemise eestvedajaks ja korraldajaks oli Ridala vald.

Koostöös kõikide Läänemaa omavalitsustega rajati Läänemaa Jäätmejaam Pullapääle (2004-2008).

Eesti Linnade Liidu liikmena teeb Haapsalu koostööd teiste Eesti omavalitsustega nende ees seisvate, sh jäätmehooldusealaste ülesannete ja probleemide lahendamiseks nii Eestis kui rahvusvahelisel tasandil. Eesti Tervislike Linnade Võrgustiku liikmena teeb Haapsalu koostööd võrgustikku kuuluvate linnadega elukeskkonna parandamiseks omavalitsustes.

Rahvusvahelise koostöö tasandil kuulub Haapsalu Läänemere Linnade Liitu, mis võimaldab panustada kohaliku tasandi arengusse, toetades sellega regiooni arengut.

Haapsalu on sõlminud sõprus- ja koostöölepingud 8 linnaga: Rendsburg – Saksamaa; Hanko ja Loviisa – Soome; Haninge ja Eskilstuna – Rootsi; Greve in Chianti – Itaalia; Uman – Ukraina; Fundao – Portugal.

Kõigi sõpruslinnadega on toimunud koostöö vastavalt vajadustele ja võimalustele ning lisaks on ühisprojektide raames tehtud partneritena koostööd ka teiste Euroopa riikide omavalitsustega.

Euroopa Liidu poliitikaid on kohalikel omavalitsustel võimalik mõjutada omavalitsuste poolt moodustatud ühenduste ja organisatsioonide kaudu. Haapsalu linna arengu üheks nurgakiviks on olnud Euroopa Liidu kaasfinantseeringute rakendamine, nende edasine taotlemine ja oskuste kasutamine.

7.4. Halduskorralduslikud meetmed jäätmekava rakendamiseks

Jäätmekavas toodud eesmärkide saavutamiseks tuleb linnal järgida jäätmekavas toodud tegevuskava.

Samuti tuleb linna jäätmekava regulaarselt läbi vaadata ja ajakohastada. Kui riigi jäätmekava ajakohastamise käigus tehtud muudatused käsitlevad kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava, ajakohastatakse kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava ühe aasta jooksul ajakohastatud riigi jäätmekava kinnitamisest arvates.

Perioodilist ülevaatamist ja muutmist vajavad ka omavalitsuse jäätmehooldusalased õigusaktid.

Jäätmete kogumise korraldamisel tuleb linnal teha koostööd tootjavastutus-organisatsioonidega, kellele on seadusega (*Jäätmeseadus* ja *Pakendiseadus*) pandud kohustus kindlate jäätmeliikide kogumiseks ja käitlemiseks. Kokkulepped tuleks sõlmida probleemtoodete kogumiseks (näiteks patareid ja akud, elektri- ja elektroonikajäätmed ning sõidukid ja nende osad) ning pakendi ja pakendijäätmete kogumiseks.

7.5 Jäätmehoolduse rahastamine

Jäätmeseadus sätestab põhimõtted, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja. Korraldatud jäätmeveoga liitunud jäätmevaldaja tasub jäätmeveo teenustasu, mis peab katma jäätmekäitluskohtade rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veokulud. Keskkonnapoliitika põhimõte “saastaja maksab” ja “tootja vastutus” tähendab sisuliselt seda, et jäätmekäitluse kulud maksab kinni lõpptarbija.

Keskkonnatasude seadus (§ 15 lg 2) sätestab, et olmejäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust laekub kohalike omavalitsuste eelarvesse 75%. Jäätmeseaduse § 72 on öeldud, et jäätmehoolduse arendamist toetatakse jäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust. Keskkonnatasusid on laekunud 669971,50 krooni 2007 a, 587681,00 krooni 2008.

Praegu on Keskkonnaministeriumis väljatöötamisel uus keskkonnatasude kontseptsioon.

Ühelt poolt saab siin kohalik omavalitsus kasutada oma eelarvesse laekunud saastetasu osa ja teiselt poolt saab taotleda toetust riiklikust Keskkonnaprogrammist (KIK), mida ka rahastatakse saastetasudest.

Seega on Haapsalu linna jäätmehoolduse arendamise võimalikud finantseerimisallikad:

- Haapsalu linna eelarve;
- abiraha taotlemine erinevatest fondidest (SA Keskkonnainvesteeringute Keskus ja EL struktuurifondid);
- tootja vastutus;

7.6 Tegevuskava

Tabel 17 Tegevuskava

Valdkond	Tegevuse/projekti nimetus	Tulemused	Teostamise aeg	Hinnanguline maksumus (rahastaja)	Viited, märkused
1. Jäätmete sortimine kohapeal, edaspidist käitlust ja ladestamist nõudvate jäätmete koguse vähendamine	1.1. Taaskasutatavate jäätmete lahuskogumine ettevõttes ja nõuetekohane käitlemine	Taaskasutusse minevate jäätmete koguse suurenemine	Pidevalt	(Ettevõtted)	Korraldamine koostöös linnavalitsuse ja keskkonnaameti ning -inspeksiooniga
	1.2 Pakendi ja pakendijäätmete kogumisvõrgustiku arendamine ja haldamine. Leping uueks arendamiseks Haapsalu linna ja taaskasutusorganisatsioonide vahel.	Taaskasutusse minevate jäätmete pakendi ja pakendijäätmete koguse suurenemine. Riiklikult seatud sihtarvude saavutamine.	Pidevalt	(Taaskasutusorganisatsioonid)	
	1.3. Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete lahuskogumine ja nõuetekohane käitlemine.	Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete eraldi kogumine ja nõuetekohane käitlemine. Riiklikult seatud sihtarvude saavutamine. Ohu vähenemine keskkonnale.	Pidevalt	(Probleemtoodete müüjad (tootjad), taaskasutusorganisatsioonid)	Koostöös linnavalitsuse ja taaskasutusorganisatsioonidega
	1.4 Teiste probleemtoodete lahuskogumine ja nõuetekohane käitlemine	Probleemtoodete nõuetekohane kogumine ja taaskasutamine Riiklikult seatud sihtarvude saavutamine.	Pidevalt	(probleemtoodete müüjad (tootjad), taaskasutusorganisatsioonid)	Koostöös linnavalitsuse ja taaskasutusorganisatsioonidega
2. Ohtlike jäätmete kogumine	2.1. Elanikkonnalt ohtlike jäätmete tasuta vastuvõtt	Segaolmejäätmete koguse vähendamine ning ohtlikkuse vähendamine.	Pidevalt	Kuni 50 000 krooni aastas. (linnaelarve)	

	2.2. Ettevõtluses tekkinud ohtlike jäätmete nõuetekohane kogumine ja käitlemine	Segaolmejäätmete koguse vähendamine ning ohtlikkuse vähendamine.	Pidevalt	(Ettevõtte)	
3. Ehitus- ja lammutusprah	3.1. Jäätmekäitlusnõuete sidumine ehitusdokumentatsiooniga. Ehitus- ja lammutusprahi nõuetekohane käitlemine.	Täpsema ülevaate saamine ehitus- ja lammutusprahi koostisest (alaliikidest) ja kogustest. Nõuetekohane ehitus- ja lammutusprahi käitlemine.	Pidevalt	(Ei nõua kulutusi linnaelarvest.)	Haapsalu linna jäätmehooldus-eeskirja lisa 1
4. Tervishoiul tekkinud jäätmed	4.1. Tervishoiul tekkinud jäätmete nõuetekohane käitlemine	Bioloogiliste ja nakkusohtlike jäätmete mitteladestamine.	Pidevalt	(Ei nõua lisakulutusi linnaelarvest.)	Haapsalu linna jäätmehooldus-eeskirja lisa 2
5. Biologunevad jäätmed	5.1. Biologunevate jäätmete kompostimine tekkekohas (75% ühepereelamutes tekkivatest biologunevatest jäätmetest).	Aia- ja haljastus- ning köögi- ja sööklajäätmete suuremas ulatuses kompostimine ühepereelamute juures. Segaolmejäätmete koguse vähendamine. Biologunevate jäätmete osatähtsuse vähendamine prügilasse ladestavate olmejäätmete hulgas. Olmejäätmete ladestamisel tekkivate keskkonnamõjude vähendamine.	Pidevalt	(Ei nõua lisakulutusi linnaelarvest.)	
	5.2. Biologunevate köögi- ja sööklajäätmete haaramine korraldatud jäätmeveoga.	Biologunevate köögi- ja sööklajäätmete laialdasem eraldi kogumine ja taaskasutamine (kompostimine), koguse vähenemine ladestatavate olmejäätmete hulgas. Olmejäätmete ladestamisel tekkivate keskkonnamõjude vähendamine.	Alates 01.01.2011 alternatiiv kompostrite kasutuselevõtt	(vt punkt 6 ja 9)	5.2. Biologunevate köögi- ja sööklajäätmete haaramine korraldatud jäätmeveoga.

5. Biolagunevad jäätmed	5.3. Ühiskondlikel haljasaladel tekkinud haljastusjätmete taaskasutusse suunamine 100% ulatuses.	100% ühiskondlikel haljasaladel tekkinud haljastusjätmed kompostitakse. Biolagunevate jätmete osatähtsuse vähendamine prügilasse ladestavate olmejätmete hulgas. Olmejätmete ladestamisel tekkivate keskkonnamõjude vähendamine.	Pidevalt	Haljastust hooldavate ettevõtete kulu	
6. Korraldatud jäätmevedu	6.1. Korraldatud jäätmevedu	Korraldatud on segaolmejätmete vedu. Alates 1. juunist 2009 ka paber ja kartong ning suurjäätmed. Ülevaade jäätmetekitajatest. Olmejätmetega ladestatavate paberi ja kartongi ning biolagunevate jätmete koguste vähenemine. Jätmete taaskasutuse suurenemine. Avaliku konkursi tulemusena on valitud perioodiks 1. juuni 2009-31. mai 2013 uus jäätmevedaja, kellele on antud ainuõigus olmejätmete veoks Haapsalu linna haldusterritooriumil.	Pidevalt	(Teenustasu tasub jäätmetekitaja.) Lisakulu ei ole.	
7. Läänemaa jäätmejaama haldamises osalemine	7.1 Läänemaa Jäätmejaama haldamine	Jäätmejaamas toimub erinevat liiki jätmete kokku kogumine ja sortimine ning jätmete vaheladustamine, samuti jätmete tihendamine ja pakkimine..	2009-2013	Linna osalus 390 tuh krooni aastas (linnaeelarve)	

8. Jäätmehoolduse regulaarne kavandamine ja järelevalve	8.1. Jäätmekava regulaarne ülevaatamine ja kaasajastamine	Ajakohastatud jäätmekava	Vastavalt vajadusele	Üldjuhul ei nõua lisakulutusi. Suuremate muudatuste tegemisel kaasatakse konsultandid. Tegevust rahastatakse linnaeelarvest	
	8.2. Jäätmehoolduseeskirja ülevaatamine	Eeskirja kaasajastamine	Vastavalt vajadusele	vt. 8.1.	Vastavalt õigusaktide nõuetele
	8.3. Olulise jäätmetekkega ettevõtelt jäätmekava koostamise nõudmine	Ülevaade ettevõtte jäätmetekkest ja käitlusest	Pidevalt	(Ettevõtted)	Jäätmeseadus § 44, lg 4
	8.4. Jäätmevaldajate registri pidamine ja selle muutmine veebipõhiseks	Jäätmetekitajate registreerimine ning ülevaade korraldatud jäätmeveoga liitunud ja mitteliitunud jäätmevaldajate, nende poolt tekitatud jäätmekoguste, jäätmete käitlusviiside ja tekkekohtade üle.	Pidevalt	(Linnaeelarve)	Jäätmeseadus § 69, lg 3
	8.5. Erasikute ja ettevõtete kontrollimine, vajadusel rikkujate karistamine	Jäätmete nõuetekohane kogumine ja käitlemine.	Pidevalt	(Linnaeelarve)	Koostöö Keskkonna-inspeksiooniga.
9. Keskkonnateadlikkuse tõstmine	9.1. Jäätmehoolduslaste kampaaniate korraldamine erinevatele sihtgruppidele	Keskkonnateadlikkuse kasv. Jäätmete nõuetekohane käitlemine.	Iga aasta	Maksumus sõltub kampaaniast (vt 9.2) (Linnaeelarve, KIK, taaskasutusorganisatsioonid)	Koostöö Keskkonnaametiga
	9.2. Jäätmekäitluslaste infomaterjalide ja trükiste koostamine ning jagamine	Keskkonnateadlikkuse kasvamine. Jäätmete nõuetekohane käitlemine.	Iga aasta	9.1+ 9.2 linnaeelarvest kokku kuni 1000 krooni aastas. (Linnaeelarve, KIK, taaskasutusorganisatsioonid)	
	9.3 Jäätmealase info avaldamine linna kodulehel ja selle info pidev uuendamine.	Elanike keskkonnateadlikkuse tõus.	Pidevalt	(Linnaeelarve)	

KOKKUVÕTE

Haapsalu linna jäätmekava 2009 - 2013 koostamisel analüüsiti jäätmekäitluse hetkeolukorda Haapsalu linnas. Sellest lähtuvalt toodi välja jäätmehoolduse probleemid, püstitati jäätmehoolduse arendamiseks vajalikud eesmärgid ning töötati välja tegevuskava püstitatud eesmärkide ellurakendamiseks.

Haapsalu linna jäätmekava 2009 - 2013 koostamise juures on arvestatud hetkel kehtivatest õigusaktidest tulenevate nõuete ja kohustustega. Lisaks on arvestatud riiklikul tasemel sisseviidud jäätmekäitlusalaste muudatustega, eeskätt riigi jäätmekavast 2008 - 2013 ja jäätmeseadusest ning pakendiseadusest lähtuvalt.

Jäätmekavas seatud eesmärkide täitmiseks on oluline elanike keskkonnateadlikkuse kasv ja sortimisharjumuste juurutamine ning jäätmete kohtsorteerimise edendamine, sorteeritud jäätmete üleandmisvõimaluste loomine, taaskasutuse suurendamine ning kontroll jäätmekäitluse üle. Kontrolli aitab tagada võimalikult suure hulga jäätmevaldajate haaratus üldisesse jäätmekäitlussüsteemi. Jäätmekava rakendamine aitab vähendada jäätmekäitlusest tulenevat keskkonnamõju.